

FoU-RAPPORT

Forsøk med programfag Økologisk økonomi II ved Bodø videregående skole

Ove Daniel Jakobsen

Nord universitet
FoU-rapport nr. 117
Bodø 2025

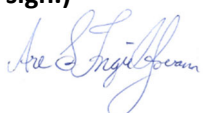
Forsøk med programfag Økologisk økonomi II ved Bodø videregående skole

Ove Daniel Jakobsen

Nord universitet
FoU-rapport nr. 117
ISBN 978-82-7456-887-7
ISSN 2535-2733
Bodø 2025

[Creative Commons Navngivelse](#) (CC BY)

Dekangodkjenning

Tittel	Offentlig tilgjengelig Ja	Publikasjonsnr. 117
Forsøk med programfag Økologisk økonomi II ved Bodø videregående skole	ISBN 978-82-7456-887-7	ISSN 2535-2733
	Antall sider og bilag 56	
Emneord Økologisk økonomi, programfag, Bodø videregående skole	Keywords Ecological economics, Elected subject, Bodø videregående skole	
Forfatter(e)/prosjektmedarbeider Ove Jakobsen	Prosjekt Forsøk med programfag Økologisk økonomi I og II	
Oppdragsgiver Bodø videregående skole	Oppdragsgivers referanse	
Alle FoU-rapporter/ arbeidsnotat skal utstyres med en Creative Commons (CC)-lisens, som definerer betingelsene for gjenbruk. Lisensene krever at opphavspersonen navngis og at endringer indikeres. Kryss av for valgt lisens (obligatorisk): ☒ Navngivelse/CC BY x Den mest åpne/standard open access-lisensen som tillater ubegrenset gjenbruk ☐ Navngivelse-Del på samme vilkår/CC BY-SA Nye arbeid må ha samme lisens som det opprinnelige arbeidet ☐ Navngivelse-Ingen bearbeidelse/CC BY-ND Ved bearbeiding av materialet, kan det nye materialet ikke deles		
Prosjektansvarlig (navn/sign.) Ove Jakobsen		
- Publikasjonen er vurdert etter gjeldende vitenskapelige standarder, nasjonale forskningsetiske retningslinjer, samt retningslinjer for forvaltning av forskningsdata ved Nord universitet. - Det foreligger ikke egeninteresser/situasjoner som er egnet til å påvirke vurderingen av innholdet i denne publikasjonen, f. eks. økonomiske interesser i publikasjonens tema. Intern kvalitetssikrer utpekt av dekan (navn/sign.) Are Severin Ingulfsvann, førsteamanuensis 13.01.2025 		
Dato	Dekan (navn/sign.)	
14.01.2025	Terje A. Mathisen, Fungerende Dekan 	

Innhold

Forord	3
1. Innledning	4
2. Fagmiljø og lærerkompetanse	5
• Fagseksjon	5
• Faglag	6
• Lærer	6
• Lærebokgruppe	6
3. Intervju med elever: «Økologisk økonomi: – Burde vært pensum allerede fra barneskolen»	7
4. Elevenes vurdering av faglig og pedagogisk innhold	11
5. Oppsummering avdelingsleder	16
6. Intervju med lærer Ingvill Kalvik i Økologisk økonomi 2 SAM 3076	17
7. Årshjul Økologisk økonomi 2	19
8. Tema og kompetansemål.....	22
• Tema.....	22
• Kompetansemål	24
9. Fem vurderinger økologisk økonomi 2.....	25
• Første vurdering Tema: Bærekraft og samfunnsansvar.....	25
• Andre vurdering Tema: HMS, etiske retningslinjer, bærekraft og tredelte bunnlinje	29
• Tredje vurdering Tema: Bærekraft og samfunnsansvarlige bedrifter.....	31
• Fjerde vurdering Tema: Sirkulærøkonomi, etikk og innovasjon og bærekraft	33
• Femte vurdering.....	36
10. Egenvurdering.....	37
11. Oppsummerende refleksjoner og veien videre.....	39
Appendiks	41
• Vedlegg 1: Forberedelse til muntlig-praktisk eksamen med vurderingskriterier. Tema 1 Helse, miljø og sikkerhet og arbeidsmiljøet i en bedrift	41
• Vedlegg 2: Forberedelse til muntlig-praktisk eksamen med vurderingskriterier. Tema 2 Bærekraft og samfunnsansvarlige bedrifter	46
• Vedlegg 3. Læreplan i økologisk økonomi.....	51

Forord

Forsøket med økologisk økonomi 1 og 2 ved Bodø videregående skole er begrunnet i et økende behov for helhetlig forståelse og integrerte bærekraftige løsninger på dagens store utfordringer knyttet til miljø, samfunn og økonomi. Spesialisert kunnskap alene fanger ikke opp kompleksiteten i den praktiske virkeligheten, det er derfor behov for fagoverskridende kunnskap. Økologisk økonomi representerer en transdisiplinær tilnærming og gir et godt grunnlag for håndteringen av kompleksiteten i FN's bærekraftsmål.

I denne rapporten ser vi på erfaringene fra forsøksordningen med programfag Økologisk økonomi 2. ved Bodø videregående skole. Vurderingene bygger på intervjuer med ledelsen ved skolen, læreren som underviser i faget og elevene og kommentarer til gjennomføring av undervisning i programfag Økologisk økonomi 2 ved Bodø videregående skole (Godkjent forsøk Udir 28.10.21 Ref 2020/10539)

1. Innledning

NORD Universitet har etter avtale med Nordland fylkeskommune/Bodø videregående skole påtatt seg ansvaret for å evaluere pågående forsøk med økologisk økonomi som programfag ved Bodø videregående skole (BVGS). Løpende ekstern evaluering av forsøket av universitet/høgskole er ett av vilkårene for oppstart av forsøket. Forsøket gjennomføres over tre år med seneste oppstart skoleåret 2022/23. Skolen startet med «Økologisk økonomi 1» skoleåret 2022/23. Dokumentert i rapport *Ove Jakobsen: Forsøk med programfag Økologisk økonomi ved Bodø videregående skole. Nord universitet, FOU-rapport nr. 98, Bodø 2023*. Inneværende skoleår, 2023/24, ble forsøket gjennomført med undervisning etter læreplan i «Økologisk økonomi 2».

Forsøk med økologisk økonomi skjer i henhold til Utdanningsdirektoratets imøtekommelse av søknad fra Nordland fylkeskommune av 14.10.2020 (24.06.2021/10539). Utdanningsdirektoratet satte også vilkår at revidert læreplan etter LK20 måtte godkjennes før forsøket startet opp. Revidert læreplan etter LK20 ble godkjent av Utdanningsdirektoratet 28.10.21/10539 (se vedlagt læreplan). I vilkåret for forsøket skal underveisvurdering foregå etter hvert skoleår og en rapport skal oversendes etter avsluttet forsøk, senest 1. september 2025.

Evaluerer er «en systematisk datainnsamling, analyse og vurdering av en planlagt, pågående eller avsluttet aktivitet» (Finansdepartementet 2005 s 8). Oppdraget med å evaluere utprøving av økologisk økonomi er utformet på følgende måte:

- Elever
- Fagmiljø og lærerkompetanse
- Elevers undervisningsvurdering
- Resultater og frafall
- Praktisk gjennomføring og faglig relevans av de enkelte kompetansemålene
- Læremidler

Beslutningen om forsøket er fattet med hjemmel i opplæringslovens §1-5.

Utdanningsdirektoratet viser til at i forsøk ligger det at hensikten må være å finne ut hva en selv og andre kan lære ved å prøve ut alternative ordninger på det aktuelle området. Det kan bli aktuelt å endre regelverk på grunnlag av de erfaringer som gjøres. Det finnes ikke tilsvarende programfag i den ordinære tilbudsstrukturen. I imøtekommelse av søknaden om forsøket gir Utdanningsdirektoratet uttrykk for at det er en viss risiko for

overlapping med faget SOK01-03 Samfunnsøkonomi uten at dette hindret godkjennelsen av forsøket.

Denne evalueringen legger vekt på faglig innhold og det pedagogiske opplegget i økologisk økonomi. Faglærer har gitt egen skriftlig oppsummering av skoleåret og i samtale/intervju med lærer ønsker man å avdekke refleksjoner over lærernes egen praksis. Det er interessant å finne ut hvordan lærer har utviklet undervisningstilbudet i og gjennom perioden, og hvordan lærer har nedfelt sine erfaringer og hvordan erfaringene kan bringes videre.

BVGS bruker «Its learning» som læringsplattform og skoleåret er løpende dokumentert slik at rammene for undervisningen, undervisningsressurser som er benyttet og vurderingsaktiviteter som er gjennomført, er tilgjengelig for evaluering. Elevenes oppfatning og opplevelse av undervisningen har elevene gitt uttrykk for i gjentatte «undervisningsvurderinger» i skoleåret i anonymiserte spørreskjema. Elevene har besvart spørsmålene som omhandler organisering av timene, arbeidsmåter og læringsstrategier, vurdering for læring, læringsmiljø og trivsel, og også gitt mulighet til kommentarer og tips til forbedringer. I samtale/intervju har elevene fått ytterligere mulighet til refleksjon over skoleåret.

Tabell. 1. Elever; antall og fordeling kjønn

Elevgruppe økologisk økonomi	Kjønn		SUM
	K	M	
VG2	1	0	1
VG3	6	0	6
VG3 Påbygg	4	2	6
SUM	11	2	13

Elever ble rekruttert bredt for å sikre et tilfredsstillende antall, men også for å kunne vurdere, eller mene noe om, hvordan ulike elevgrupper tar imot faget. Derfor ble det tatt inn elever fra Vg2, Vg3, og Vg3 Påbygg. Man har klart å rekruttere bedre blant kvinner enn menn.

2. Fagmiljø og lærerkompetanse

Fagseksjon

Økonomisk fagseksjon ved BVGS har 12 medlemmer som omfatter alle lærere ved BVGS som underviser i økonomiske fag som økologisk økonomi, samfunnsøkonomi, næringsøkonomi, markedsføring, service og salg, reiseliv og språk og entreprenørskap. I oppfølgingen av fagseksjonen inngår også *avdelingsledelse* på studieforberevende med

bl.a. undervisningskompetanse i samfunnsøkonomi med tilleggskurs i sirkulær økonomi.

Faglag

Lærer inngår i faglag i ei mindre gruppe lærere som underviser i samme fag eller i relevante fagfellesskap. Årsplanlegging, vurderingssamarbeid og kryssretting er vesentlige aktiviteter i det organiserte fagsamarbeidet i faglagene.

Lærer

Lærer i faget i 2023/24 er lektor med tilleggsutdanning og lærebokforfatter. Læreren har også undervisningskompetanse i geografi, psykologi, markedsføring, bedriftsetablering. Lærer deltar også i utviklingen av det studiespesialiserende tilbudet «Topplinje Business» ved BVGS.

Lærebokgruppe

Det ble tidlig etablert ei lærebokgruppe med 6-10 personer, også med Nord universitet, som skal utvikle et læreverk/lærebok for økologisk økonomi på videregående skoles nivå. Målsettingen for lærebokgruppen har også vært å gi innhold til kompetansemålene og innspill for undervisningspraksisen i forsøket.

Ved inngangen til skoleåret 2024/25 foreligger det lærebok for Økologisk økonomi 1.

Tabell 2. Resultater og frafall

Elevgruppe økologisk økonomi	Kjønn		SUM	Frafall	Fullført	Karakter- snitt – standpunkt	Karakter- snitt – eksamen*
	K	M					
VG2	1	0	1	0	100%	4	-
VG3	6	0	6	0	100%	5,5	-
VG3 Påbygg	4	2	6	0	100%	4,5	-
SUM	11	2	11	0	100%	4,9	5,7

- *Muntlig praktisk eksamen*

Elevene klarer seg godt uavhengig av nivåbakgrunn, men man kan antydningvis se at det er et skille mellom elevene i Studiespesialiserende Vg2 til Vg3, naturlig nok, og til påbygg. Det ser likevel ut til å være små forskjeller i prestasjoner i standpunkt fra der elevene kommer fra. Ingen av de elevene som begynte i faget har sluttet underveis. Skolen gir mulighet til å bytte programfag dersom det skjer innen rimelig tid. Ingen benyttet seg av denne muligheten til å bytte.

Muntlig-praktisk eksamen (se vedlegg) ble for første gang gjennomført for deler av elevgruppen. Eksaminator og sensor var erfarne lærerne, og med sensorerfaring fra ulike

fagområder. Det skulle være en garantist for at både utforming, gjennomføring og veiing av resultat er sammenlignbart med det som en finner for andre sammenlignbare fag. Resultatene er slik sett svært positivt for faget.

3. Intervju med elever: «Økologisk økonomi: – Burde vært pensum allerede fra barneskolen»

[Bodø2024](https://www.bodo2024.no/nyheter/okologisk-okonomi2)

<https://www.bodo2024.no/nyheter/okologisk-okonomi2>

Elevene på valgfag i Økologisk økonomi 2. Foto: Marit Helene Thoresen
Pilotprosjektet er inne i sitt andre år som valgfag når Bodø2024 møter elevene fra «Økologisk økonomi 2» på Bodø videregående skole. – Ettertraktet kunnskap på arbeidsmarkedet, mener lektor Ingvill Kalvik.

Stor interesse for sosial bærekraft

Et av fokusområdene i pensum er HMS og rettigheter som fremtidig arbeidstaker. En viktig vinkling, ifølge elevene selv. Fokus på psykisk helse og rettigheter i arbeidslivet motiverer, fordi elevene vet bedre hvilke rettigheter de har når de begynner å jobbe etter endt utdanning.

– Elevene har lært om HMS fra både arbeidsgivers og arbeidstakers perspektiv. Vi har jobbet med FNs 17 bærekraftsmål og økologisk økonomi i forhold til bedriftenes tredelte bunnlinje. Det vil si å ta vare på de ansatte i bedriften, lokalsamfunnet rundt, ikke forurense miljøet rundt bedriften og ta vare på økonomien i bedriften, forteller lektor Ingvill Kalvik.

“Elevene som har denne kunnskapen vil bli ettertraktet på arbeidsmarkedet”

(Lektor Ingvill Kalvik)

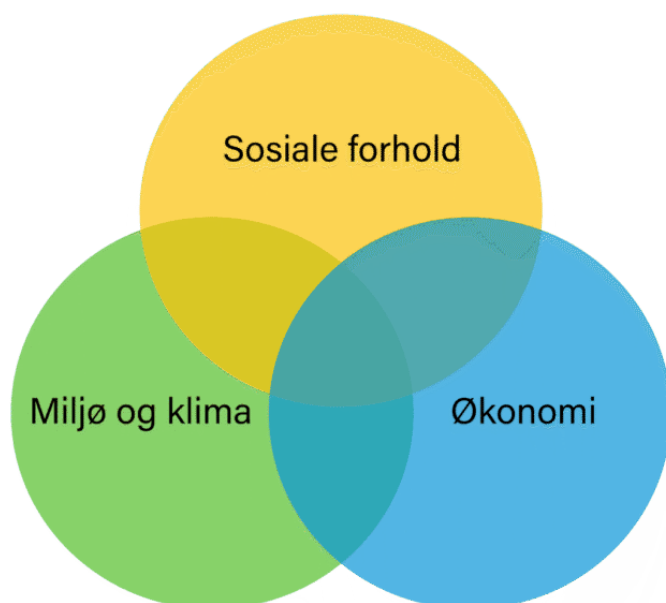
FNs bærekraftsmål

Den sosiale delen av bærekraftig utvikling handler om å sikre at alle mennesker får et godt og rettferdig grunnlag for et anstendig liv. [Menneskerettighetene](#) er det viktigste utgangspunktet for dette.

Utdanning, anstendig arbeid, likestilling, kulturelt mangfold og et godt helsetilbud er bare noen av områdene som berøres. Sosiale forhold sier dermed noe om hvordan mennesker har det i et samfunn, om de får oppfylt rettighetene sine, og om de har mulighet til å påvirke egne liv og samfunnet de lever i.

-Nå vet jeg hva jeg kan kreve av en arbeidsgiver, sier elev Andrea Iversen (18)

Figur 1. Den tredelte bunnlinje

FNs 17 mål for bærekraft

Målene for bærekraftig utvikling innen 2030 er verden sin felles arbeidsplan for å utrydde fattigdom, kjempe mot urettferdig fordeling og stoppe klimaendringene. For å skape en bærekraftig utvikling må vi arbeide på tre områder:

- Klima og miljø
- Økonomi
- Sosiale forhold

Kilde: ([FNs bærekraftsmål](#))

Lokale bedriftsbesøk

Klassen har vært på bedriftsbesøk hos flere lokale aktører som EGNA, Quality Hotel Ramsalt, Molobyen Utvikling og Event 4B. Her har elevene fått innsikt i hvordan de forskjellige bedriftene tilnærmer seg bærekraftige tiltak i praksis.

En av besøkene var hos Belinda Gjerstad Bergli, medeier og daglig leder i i Event 4B, og driver av Lille Kjøkken Bergli. Belinda går faget Bærekraftige matopplevelser på Nordland Fagskole, og engasjerer seg sterkt i bærekraftig matproduksjon.

Belinda Gjerstad Bergli Foto: Event 4B

– Elevene var definitivt nysgjerrige, og lurte på hvordan jeg kan leve bærekraftig økonomisk på dette, sier hun. Du ville blitt overrasket over hvor enkelt det er å lage matvarer selv. Kjerne smør, yste ost eller fermentering. Det krever kun den ekstra halvtimen du ellers ville brukt på Netflix.

– Hvilke tips har du til folk flest, når det gjelder matvaner?

– Dyrk din egen mat og få deg egne høns. Du trenger ikke mye plass for å dyrke selv.

Unngå matsvinn. Det er utrolig mye som kan kombineres av matrester. I en dyrtid er det mye å spare på slike grep i hverdagen, forteller hun.

Elevene i Molobyen Foto: Bvgs

Relevant tematikk

– Faget burde være pensum helt fra barneskolen av, mener klassen. Det handler om en felles forståelse for hvordan ta vare på planeten vår.

Maline Sol Eivik (18) som også går studiespesialisering, er eneste eleven som har gått både Økologisk økonomi 1 og Økologisk økonomi 2.

– I fjor valgte jeg faget fordi det komplimenterte resten av studiene mine. I tillegg var det spennende å prøve noe nytt. I år er dermed pensum mye lettere å relatere til, samtidig som at man kjenner på den faglige utviklingen. Man begynner forstå sammenhengen i hvordan verden fungerer.

– Jeg har lagt til en veldig variert undervisning som består av forelesninger, filmer, podcaster, gruppearbeid og bedriftsbesøk, sier Ingvill Kalvik.

Klassen mener at økologisk økonomi bør være tilgjengelige for alle på videregående, fordi tematikken er så relevant. Elevene i klassen har veldig varierte studiebakgrunner

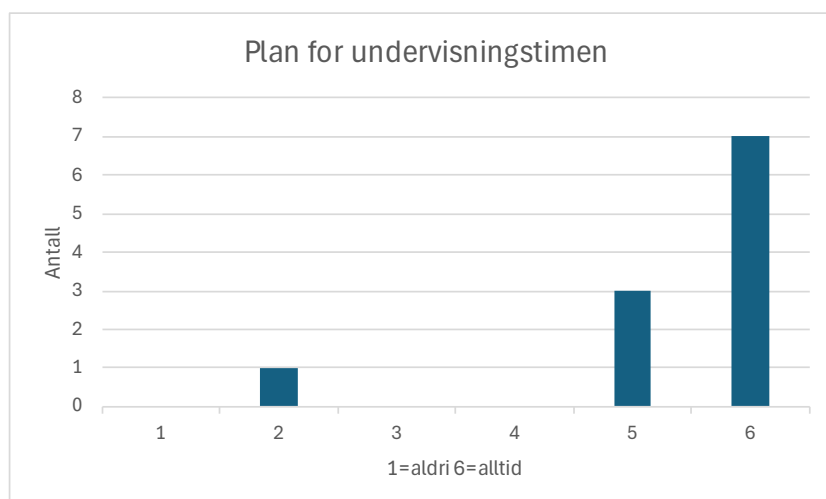
som helse og oppvekst, til tømrerfag, maritime fag og studiespesialisering. Alle burde lære mer om bærekraftige tiltak, avslutter de.

Hvorfor velge økologisk økonomi?

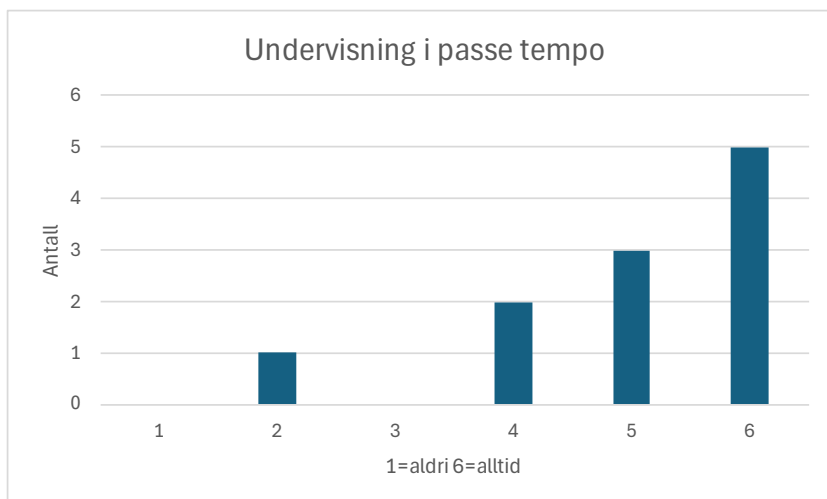
– I dette faget kan elevene tilegne seg viktig kunnskap om bærekraftig drift av bedrifter, noe som kommer til å bli veldig viktig for framtidens bedrifter. I en verden der vi må gjøre endringer for hvordan vi lever våre liv og driver bedrifter, vil kunnskap om økologisk økonomi, sirkulær økonomi og bærekraft bli etterspurt av myndigheter, bedrifter og samfunnet. De som har denne kunnskapen vil bli ettertraktet på arbeidsmarkedet, avslutter lektor i Økologisk økonomi, Ingvill Kalvik.

Skoleåret 2023/24 er første året for Økologisk økonomi 2, mens [Økologisk økonomi 1 ble undervist første gang i 2022/23](#). Elevene etterlyser konkret pensum, naturlig nok, og allerede nå er det lærebok for faget fra neste skoleår.

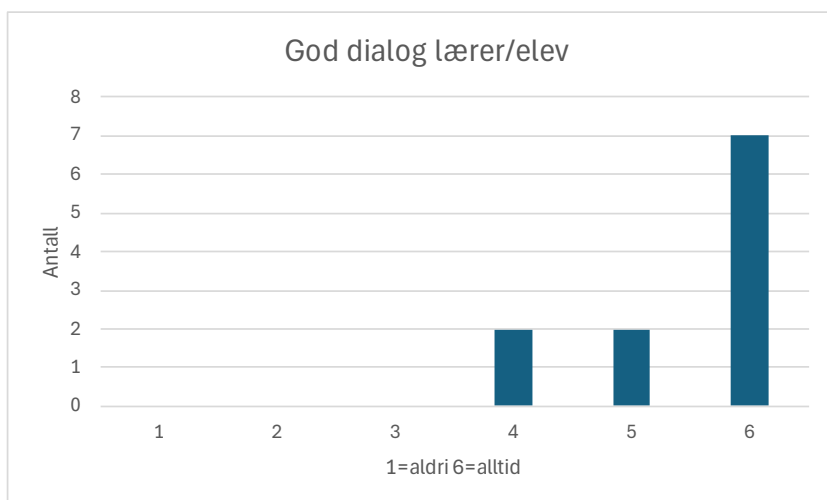
4. Elevenes vurdering av faglig og pedagogisk innhold

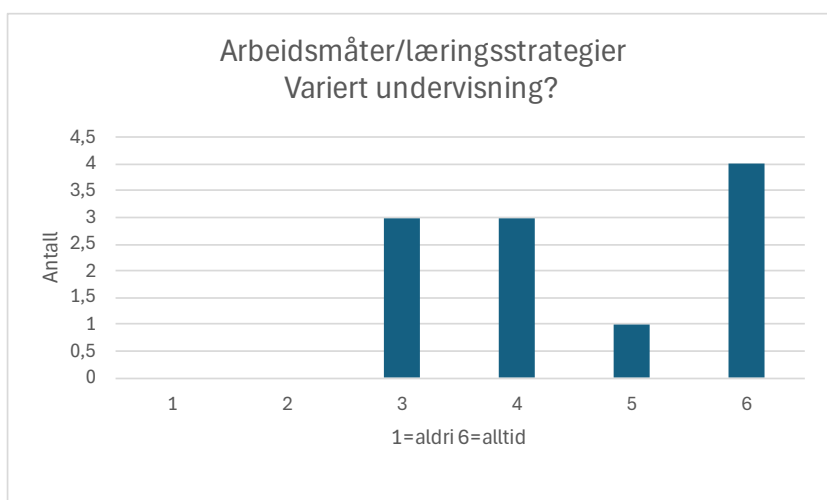
Mean: 5,3

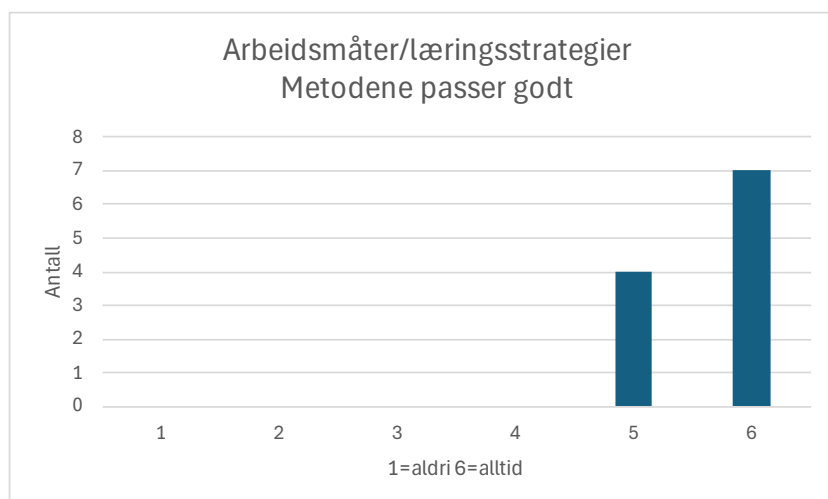
Mean: 5,0

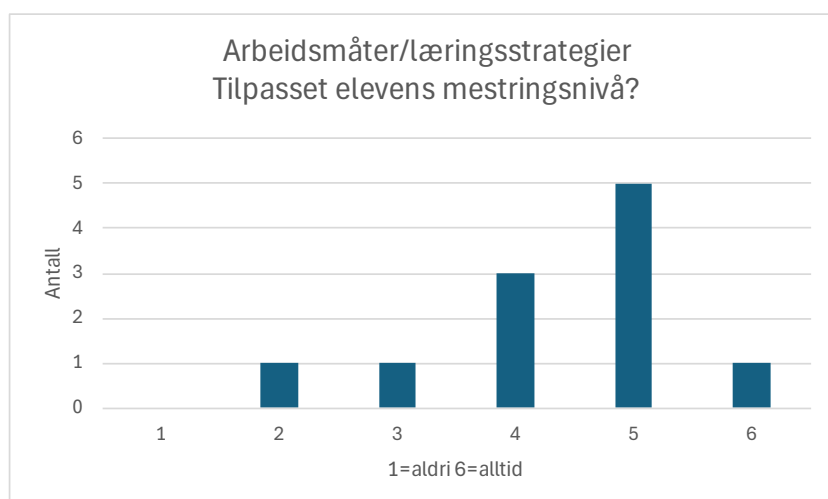
Mean: 5,5

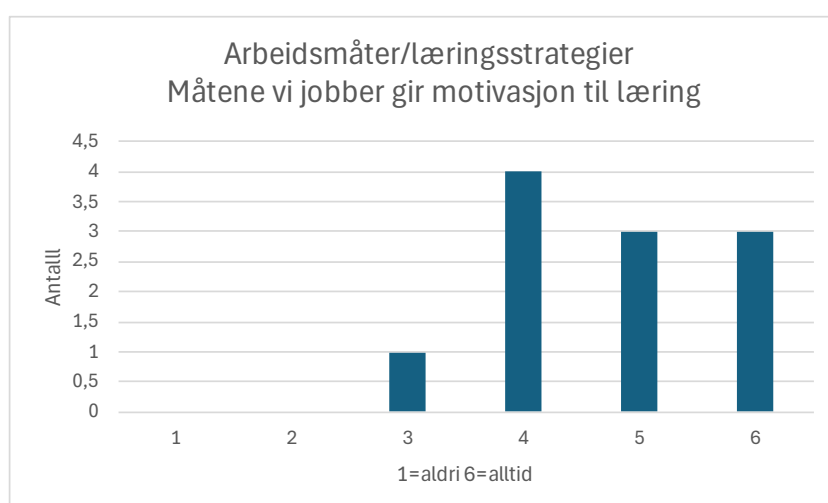
Mean: 4,5

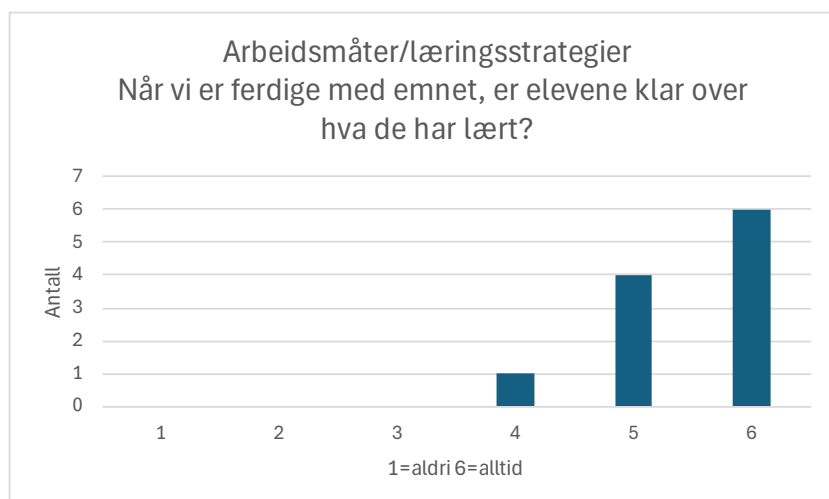
Mean: 5,6

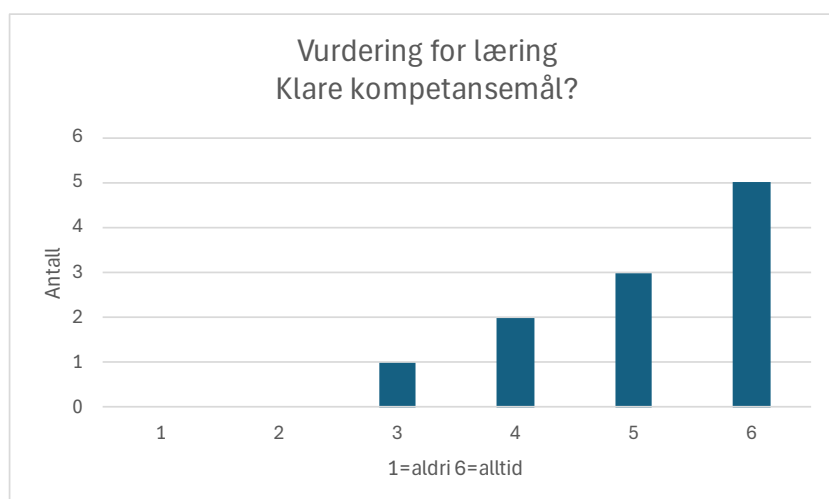
Mean: 4,3

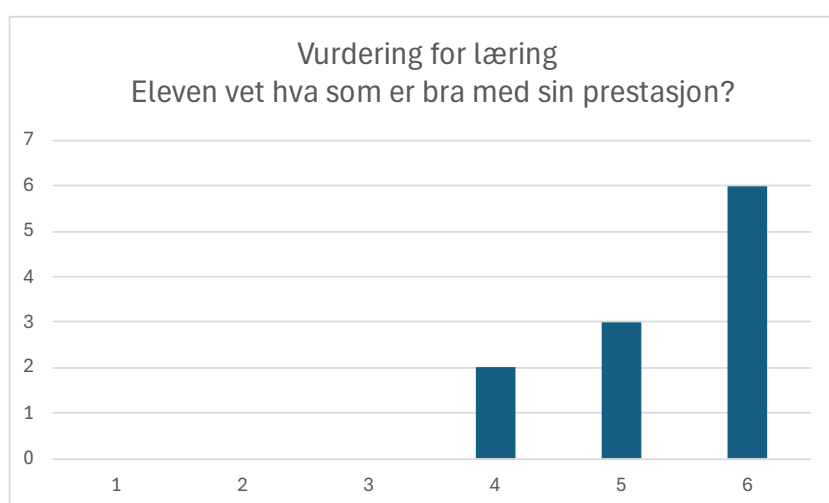
Mean: 4,7

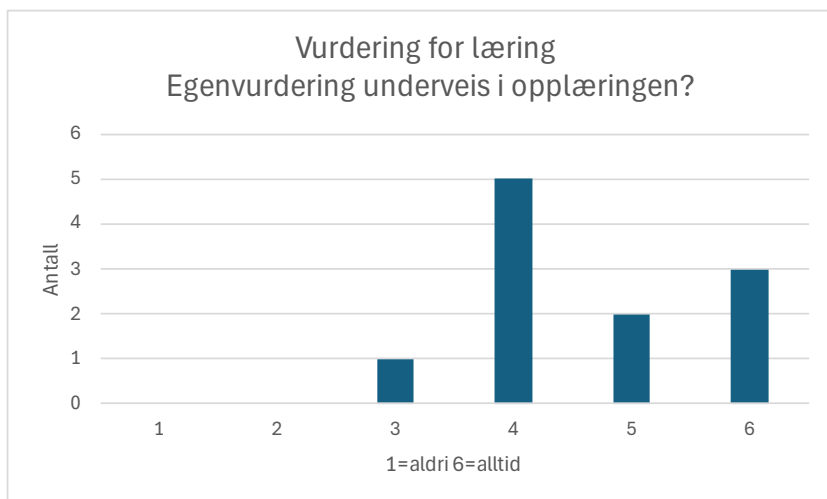
Mean: 5,5

Mean: 5,1

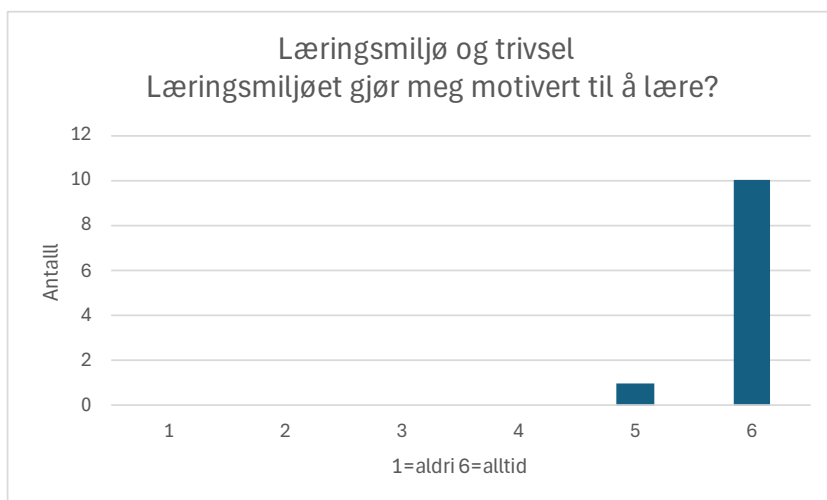
Mean: 5,4

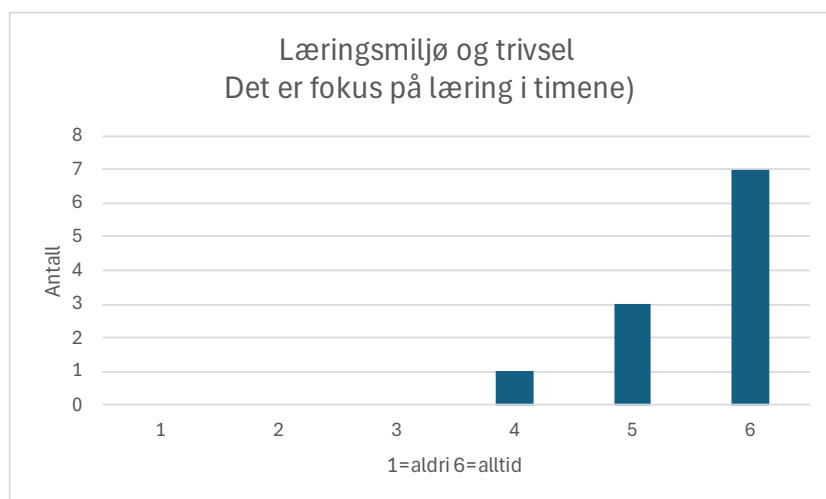
Mean: 4,6

Mean: 5,8

Mean: 5,9

Mean: 5,5

Kommentar

Resultatene viser jevnt over høye skår på alle spørsmål. Det pedagogiske opplegget gir elevene en følelse av mestring (noe som også viser seg i et høyt karakternivå se figur 2). Plan og tempo i undervisningen og god dialog med lærer blir vurdert som veldig bra (5.3, 5.0, og 5.5). Variert undervisning og tilpassede metoder skårer også høyt (4.5, og 5.6). Relativt lavt skår på arbeidsmåte tilpasset elevens mestringnivå (4.3) kan forklares med at elevene kommer fra forskjellige klassetrinn og studieretninger. Arbeidsmåtene gir likevel god motivasjon til elevene (4.7). Klare kompetansemål (5.5) gir elevene mulighet til relevant egenvurdering (4.6) slik at de kjenner sin egen prestasjon (5.4). Når det gjelder læringsmiljø og trivsel er resultatene helt på topp (5.8, 5.9, og 5.5). Alt i alt viser elevundersøkelsen at det gode samspillet mellom lærer og elever kombinert med strukturert pedagogisk opplegg med vekt på faglig progresjon har resultert i svært gode resultater. Årshjulet i kapittel 7. demonstrerer systematikk og plan i undervisningsopplegget.

5. Oppsummering avdelingsleder

Oppsummering avdelingsleder

I forberedelsen til skoleåret 2024/25 med Økologisk økonomi 2 var skolen avhengig av å finne en ny lærer. Bodø videregående skole har en faglig profil på våre lærere som gjør at disse har kompetanse til undervisning i et trans-disiplinært fag som økologisk økonomi. Den tidligere læreren hadde blant annet entreprenørskap og sirkulær økonomi i sin fagkrets, og årets lærer har også et bredt faglig utgangspunkt for Økologisk økonomi 2

(forretningsdrift, geografi, psykologi, markedsføring). Lærerne har også undervisningspraksis både på studiespesialisering og yrkesfag.

I læreplanutviklingen for Økologisk økonomi var og er det formulert slik, og kompetansemålene er utformet, at samfunnspolitiske og samfunnsøkonomiske tilnærminger gjelder mer for Økologisk økonomi 1 enn for Økologisk økonomi 2. I Økologisk økonomi 2 er blikket rettet mer mot overlegninger som gjøres i arbeids- og bedriftslivet med nye tematiske tilnærminger.

Bodø videregående skole avdeling Studieforbereende har etter Fagfornyelsen foretatt timeplanendringer for å gi mulighet for faglig fordypning, utprøvinger og eksterne aktiviteter. Fredag er avsatt til kun ett fag i en syklus hver 6. uke. Der man ellers bare har mulighet til korte undervisningsbolker, har man nå hatt en hel skoledag til å fordype seg i sitt fagfelt. For Økologisk økonomi har dette gitt helt andre muligheter enn uten.

Skolen ligger i sentrum av Bodø. Her ligger også det vesentligste av bedriftslivet, om det er energibedrifter, maritim virksomhet, sentrale bedrifter innen samferdsel, og ikke minst det meste av handel og servicevirksomhet. Elevene har hatt mulighet til å være ute hos bedrifter og da uten kostnader. Alt er i gangavstand. I Økologisk økonomi har det gitt mulighet til en praksisnær undervisning og utprøving, som er ønskelig for dette faget.

Skolen ser at elevene trives og presterer faglig både i standpunkt og slik eksamen med sensor bekrefter. Innsøkningen på årets (2024/25) Økologisk økonomi 1 er på hele 22 elever, og da ser det ut til at faget også blant elevene oppleves mer enn tilfredsstillende.

6. Intervju med lærer Ingvill Kalvik i Økologisk økonomi 2 SAM 3076

1. Hvordan vurderer du fagets relevans?

Økologisk økonomi 2 er et transdisiplinært fag som er veldig relevant i dagens verden. I dette faget kan elevene tilegne seg viktig kunnskap om bærekraftig drift av bedrifter, noe som kommer til å bli veldig viktig for framtidens bedrifter. I en verden der vi må gjøre endringer for hvordan vi lever våre liv og driver bedrifter, vil kunnskap om økologisk økonomi, sirkulær økonomi og bærekraft bli etterspurt av myndigheter, bedrifter og samfunnet.

De som har denne kunnskapen, vil bli ettertraktet på arbeidsmarkedet. Kunnskap, kompetanse og ferdigheter om; HMS, dialogbasert samarbeid, tredelte bunnlinje,

miljøledelse, miljø og samfunnsansvarlige bedrifter vil bli mer og mer etterspurt og derfor viktig at vi som skole kan bidra til at elevene våre får dette med seg fra videregående skole.

Sitat fra elevene: «Faget burde være pensum helt fra barneskolen av, mener klassen. Det handler om en felles forståelse for hvordan ta vare på planeten vår».

2. Hvordan vurderer du undervisningsmaterialet til faget?

Vi har ikke hatt noen bok i faget, foreløpig. Men jeg som lærer har hentet lærestoff fra andre fag som (samfunnskunnskap, historie vg2 og 3, religion og etikk, naturfag, biologi 1 og 2, markedsføring og ledelse 1 og 2, psykologi, entreprenørskap og økonomi). Jeg har også fått et artikkel fra Ove Jakobsen, og laget undervisningsmaterieell selv, noe inspirert fra salg, service og reiseliv vg1 og vg2 som går på; HMS, organisering av bedrifter, bærekraft, samarbeid og økonomi. Elvene har savnet en bok i faget, men har vist forståelse for at faget er et forsøk, og at de får undervisningsopplegg som blir skreddersydd til kompetansemålene de skulle igjennom.

3. Hvordan elevgruppen i faget vært?

Skoleåret 2023-2024 var det 13 elever som valgte økologisk økonomi 2. En kom fra vg2 studieforbereidende, fem kom fra vg3 studieforbereidende og syv kom fra påbygg. Det ble ett godt arbeidsmiljø og klasse miljø, selv om elvene kom fra opptil syv forskjellige klasser. Det virket som om de tidlig forstod teorien om sosial bærekraft og helse delen i HMS, og levde dette ut i praksis i form av et godt klasse miljø og læringsmiljø.

Elevene har satt pris på variert undervisning og flere praksisbesøk i relevante bedrifter.

4. Hvordan har det vært å undervise i dette faget for deg som lærer?

Jeg er veldig takknemlig for at jeg fikk denne muligheten, og håper så klart at jeg skal få kjøre dette faget flere ganger. Det har vært utviklende for meg som lærer, for skolen og for elevene. Å få utforske og gjennomføre et fag med så dagsaktuelle kompetansemål har vært veldig givende og betydningsfullt. Samtidig har det vært inspirerende for meg som lærer å se at elevene tok på alvor de miljøutfordringene vår verden står overfor, og

at de forstår at vi må alle bidra til å kunne gjøre en forandring. Faget er kjempeaktuelt i dagens videregående skole. Det er et fint fag i kombinasjon med andre programfag både realfag og samfunnsfag.

Elevene var også oppe til lokalgitt muntlig- praktisk eksamen i juni 2024, med meget gode resultater.

7. Årshjul Økologisk økonomi 2 (SAM3076): 2023 til 2024

Uke	Mandag 3. og 4. time	Torsdag 5. og 6. time	Fagdag fredager	Faglig innhold
34	Mandag 21.08 SKOLESTART- ikke timer	Torsdag 24.08 Oppstarts samtaler		
35	Mandag 28.08 Tema 1 Introduksjon til faget	Torsdag 31.08 Tema 1 Introduksjon til faget		Økologisk økonomi Økologi Økonomi Sirkulærøkonomi
36	Mandag 04.09 Tema 1 og 2 Politisk valgdebatt	Torsdag 07.09 Tema 2 Bærekraft og samfunnsansvar		Tema 2: Hva menes med miljø- og samfunnsansvarlige bedrifter?
37	Mandag 11.09 Tema 2 Bærekraft og samfunnsansvar	Torsdag 14.09 Tema 2 Bærekraft og samfunnsansvar	FAGDAG ØKØ 2 Bedriftsbesøk hos Egna og rapport	Miljø og klima Sosiale forhold Lønnsomhet og økonomi
38	Mandag 18.09 Tema 2 Bærekraft og samfunnsansvar	Torsdag 21.09 Tema 2 Bærekraft og samfunnsansvar		Den tredelte bunnlinjen Ansvarshierarkiet Økonomisk globalisering
39	Mandag 25.09 Tema 2 Bærekraft og samfunnsansvar	Torsdag 28.09 Tema 2 Bærekraft og samfunnsansvar		Etikk; nytteetikk, pliktetikk og dydsetikk
40	Mandag 02.10 Tema 2 Bærekraft og samfunnsansvar	Torsdag 05.10 Tema 2 Bærekraft Jobbe med vurderingen		REPETISJON og vurdering
41	Mandag 09.10 Tema 2 Bærekraft Jobbe med vurderingen	HØSFERIE	HØSFERIE	Helse Miljø og Sikkerhet

42	Mandag 16.10 Tema 2 Bærekraft Jobbe med vurderingen	Torsdag 19.10 Vurdering i ØKØ 2 Skriftlig vurdering med karakter		Helse; Fysisk og psykososiale arbeidsmiljø
43	Mandag 23.10 Tema 5 HMS	Torsdag 26.10 Tema 5 HMS Organisert studiearbeid		Tema 5: Helse; Fysisk og psykososiale arbeidsmiljø
44	Mandag 30.10 Tema 5 HMS Organisert studiearbeid	Torsdag 02.11 Tema 5 HMS	FREDAG 03.11 FAGDAG ØKØ 2 HMS og miljøledelse Tema 5 og 6	Krav i HMS arbeid Hva fremmer et godt fysisk og psykososialt arbeidsmiljø
45	Mandag 06.11 Tema 5 HMS	Torsdag 09.11 Tema 5 HMS		Faktorer som påvirker arbeidsmiljøet fysisk og psykososialt
46	Mandag 13.11 Tema 5 HMS og Tema 2	Torsdag 16.11 Tema 5 HMS og Tema 2		TEMA 2: Bærekraft og samfunnsansvar Se sammenhenger; refleksjon og drøfting
47	Mandag 20.11 OD Dag	Torsdag 23.11 Tema 6 Miljøledelse Organisert studiearbeid		Tema 6: Miljøledelse Miljøsertifiseringer; Miljøfyrtårn, ISO 14001, EMAS, Svane
48	Mandag 27.11 Tema 6 Miljøledelse	Torsdag 30.11 Tema 6 Miljøledelse		Tema 6: Miljøledelse Miljøsertifiseringer; Miljøfyrtårn, ISO 14001, Green Key, Bærekraftige reisemål, Norsk økoturisme og Blått flagg
49	Mandag 04.12 Organisert studiearbeid	Torsdag 07.12 Organisert studiearbeid		Vurdering i HMS og miljøledelse
50	Mandag 11.12 Vurdering i ØKØ 2 Muntlig vurdering med karakter 1.1015-1030: Andrea 2.1030-1045: Maline 3.1045-1100: Paywan 4.1100-1115: Johanna 5.1115-1130: Nora 6.1130-1145: Mathea	Torsdag 14.12 Vurdering i ØKØ 2 Muntlig vurdering med karakter 1.1230-1245: Mia 2.1245-1300: Camilla 3.1300-1315: Fride 4.1315-1330: Aurora 5.1330-1345: Lovise 6.1345-1400: Sverre 7.1400-1415: Jonatan		

51	Mandag 18.12 Siste timer før jul	Juleferie	Juleferie	
1	Fri 1. januar	Torsdag 04.01	Fredag 05.01 FAGDAG ØKØ 2	Tema
2	Mandag 08.01	Torsdag 11.01	Fredag 12.01 1. termin karakt er settes	HMS og miljøledelse
3	Mandag 15.01 Miljøledelse Oppsynsmannen	Torsdag 18.01 Miljøledelse Oppsynsmannen		Miljøfyrtårn, Iso 14001
4	Mandag 22.01 Miljøledelse Oppsynsmannen	Torsdag 25.01 Miljøledelse		Bærekraftige reisemål
5	Mandag 29.01 Miljøledelse	Torsdag 01.02 Miljøledelse		Miljøledelse
6	Mandag 05.02 Miljøledelse	Torsdag 08.02 Få utdelt 3. vurdering i ØKØ2		Økonomisk globalisering og etikk
7	Mandag 12.02	Torsdag 15.02	Fredag 16.02 FAGDAG ØKØ 2 STUDIETID til 3. vurdering	Økonomisk globalisering og etikk
8	Mandag 19.02	Torsdag 22.02		Økonomisk globalisering og etikk
9	VINTERFERIE E	VINTERFERIE	VINTERFERIE	VINTERFERIE
10	Mandag 04.03 Jobbe med å ferdigstille 3. vurdering. Frivillig oppmøte. Lærer er tilstede for veiledning.	Torsdag 07.03 3.vurdering i ØKØ2 Kl. 12.20-12.45: Mathea, Mia, Camilla og Nora Kl. 12.45-13.10: Fride, Andrea og Melissa Kl. 13.10-13.35: Sverre, Jonatan og Paywan Kl. 13.35-14.00: Aurora, Lovise og Johanna		Økonomisk globalisering og etikk
11	Mandag 11.03	Torsdag 14.03		
12	Mandag 18.03	Torsdag 21.03		

13	PÅSKEFERIE	PÅSKEFERIE	PÅSKEFERIE	
14	2. påskedag	Torsdag 04.04		
15	Mandag 08.04 Få utlevert vurdering i tema 4 og tema	Torsdag 11.04	Fredag 12.04 FAGDAG ØKØ 2	
16	Mandag 15.04	Torsdag 18.04 Studietid		
17	Mandag 22.04	Torsdag 25.04		
18	Mandag 29.04	Torsdag 02.05		
19	Mandag 06.05	Torsdag 09.05 Kristi himmelfartsdag FRI		
20	Mandag 13.05	Torsdag 16.05	17.MAI FRI	
21	Mandag 20.05 2.PINSEDAG FRI	Torsdag 23.05		
22	Mandag 27.05	Torsdag 30.05		
23	Mandag 03.06	Torsdag 06.06		
24	Mandag 10.06	Torsdag 13.06		
25	Mandag 17.06	Torsdag 20.06	Fredag 21.06 SISTE skoledag	

8. Tema og kompetansemål

I dette kapitlet blir tema for undervisningen delt inn i ulike områder for kompetansemål.

Tema

Tema 1: Introduksjon

Hva er økologisk økonomi? Begreper og teorier.

Tema 2: Bærekraft og samfunnsansvarlige bedrifter

1. Reflektere over hvordan prinsipper og verdier innenfor økologisk økonomi påvirker praksis innenfor næringslivet
2. Gjør rede for tiltak innenfor økologisk økonomi som bidrar til miljø- og samfunnsansvarlige praksis i bedrifter
3. Reflektere over hvilke praktiske konsekvenser de ulike nivåene i ansvarshierarkiet har for næringslivet, og drøfte hvilke områder bedrifter kan bidra til bærekraftig utvikling.
4. Beskrive den tredelte bunnlinje og utforske hvordan verdier innenfor økonomi, samfunn og natur blir vektlagt i økonomiske beslutninger og offentlig virksomhet i din region

Tema 3: Samarbeid

5. Presentere utfordringer knyttet til FNs bærekraftsmål og vurdere i hvilken grad nettverk av samarbeidende bedrifter er egnet til å håndtere utfordringene
7. Drøfte hvordan ulike metoder for dialogbasert samarbeid kan bidra til å utvikle problemforståelse og miljø- og samfunnsansvarlige beslutninger
8. Utforske hvordan næringslivet samarbeider i nettverk for å skape økonomiske og økologiske forbedringer, og drøfte fordeler og ulemper ved slikt samarbeid
9. Vurdere hvordan økonomisk globalisering påvirker lokale bedrifter, og utforske hvordan bedrifter er en del av internasjonal handel

Tema 4: Sirkulær økonomi

10. Gjør rede for hvordan kretsløpsmodellen og sirkulær økonomi kan påvirke bedrifter til bærekraftig samfunnsutvikling

Tema 5: HMS og arbeidsmiljøet

11. Analysere hvordan verdier og prinsipper innenfor økologisk økonomi påvirker HMS-arbeidet i en bedrift

Tema 6: Miljøledelse i bedrifter

12. Beskrive prinsipper innenfor ulike systemer for miljøledelse, og vurdere i hvilken grad de bidrar til å nå FNs bærekraftsmål

Tema 7: Innovasjon og bærekraft

13. Sammenligne ulike bedrifiers arbeid med FNs bærekraftsmål, og utforske enkeltbedrifiers muligheter for nyskaping

Kompetansemål (SAM3076):

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne:

1. Reflektere over hvordan prinsipper og verdier innenfor økologisk økonomi påvirker praksis innenfor næringslivet
2. Gjøre rede for tiltak innenfor økologisk økonomi som bidrar til miljø- og samfunnsansvarlige praksis i bedrifter
3. Reflektere over hvilke praktiske konsekvenser de ulike nivåene i ansvarshierarkiet har for næringslivet, og drøfte på hvilke områder bedrifter kan bidra til bærekraftig utvikling
4. Beskrive den tredelte bunnlinje og utforske hvordan verdier innenfor økonomi, samfunn og natur blir vektlagt i økonomiske beslutninger i bedrifter og offentlig virksomhet i din region
5. Presentere utfordringer knyttet til FNs bærekraftsmål og vurdere i hvilken grad nettverk av samarbeidende bedrifter er egnet til å håndtere utfordringene
6. Gjør rede for hvordan kretsløpsmodellen og sirkulær økonomi kan påvirke bedrifter til bærekraftig samfunnsutvikling
7. Drøfte hvordan ulike metoder for dialogbasert samarbeid kan bidra til å utvikle problemforståelse og miljø- og samfunnsansvarlige beslutninger
8. Utforske hvordan næringslivet samarbeider i nettverk for å skape økonomiske og økologiske forbedringer, og drøfte fordeler og ulemper ved slikt samarbeid
9. Vurdere hvordan økonomisk globalisering påvirker lokale bedrifter, og utforske hvordan bedrifter er en del av internasjonal handel
10. analysere hvordan verdier og prinsipper innenfor økologisk økonomi påvirker HMS-arbeidet i en bedrift
10. Beskrive prinsipper innenfor ulike systemer for miljøledelse, og vurdere i hvilken grad de bidrar til å nå FNs bærekraftsmål
11. Sammenligne ulike bedrifiers arbeid med FNs bærekraftsmål, og utforske enkeltbedrifiers muligheter for nyskaping

Kjerneelementer

1. Økologisk-økonomisk metode og analyse
2. Vekst og utvikling
3. Livskvalitet
4. Globale utfordringer

Tverrfaglige temaer

1. Demokrati og medborgerskap
2. Bærekraftig utvikling
3. Folkehelse og livsmestring

9. Fem vurderinger økologisk økonomi 2.

I dette kapitlet gis en oversikt over hvordan de ulike temaområdene er blitt vurdert i løpet av skoleåret.

Første vurdering Tema: Bærekraft og samfunnsansvar

Innlevering der dere skal svare ut fem undertema som kommer under.

Her er oppgaver som dere skal ha med i innleveringen:

Bærekraft og sirkulær økonomi

[Bærekraft og sirkulær økonomi - Markedsføring og ledelse 1 - NDLA](#)

[Sirkulær økonomi - Hva er det? - Svanemerket](#)

[Sirkulær økonomi - Miljødirektoratet \(miljodirektoratet.no\)](#)

[sirkulær økonomi – Store norske leksikon \(snl.no\)](#)

1. Definer og beskriv er bærekraft og sirkulær økonomi er?
2. Forklar hvordan sirkulær økonomi kan fungere i varehandelen og reiselivsbedrifter?
3. Hvordan kan en redusere avfall og forbruk med sirkulær økonomi?

4. Hva er forskjell på sirkulær økonomi og lineær økonomi?

Økologisk økonomi

[økologisk økonomi – Store norske leksikon \(snl.no\)](#)

[Økologisk økonomi – Rethinking Economics Norge \(rethinkeconomics.no\)](#)

[Økologisk økonomi - Cultura Bank | Cultura Bank](#)

1. Hva er økologisk økonomi?
2. Modell av økologisk økonomi
3. Hvordan fungerer økologisk økonomi i samfunnet
4. Hvordan kan en redusere avfall og forbruk med økologisk økonomi?
5. Hva er forskjell på sirkulær økonomi og økologisk økonomi?

Samfunnsansvarlige bedrifter

[Samfunnsansvar og bærekraftig utvikling - Markedsføring og ledelse 1 - NDLA](#)

<https://estudie.no/csr/>

1. Hva vil samfunnsansvarlige forretningsdrift/ CSR si?
2. Hvordan kan en bedrift ta samfunnsansvar og gjennomføre dette i praksis?
3. Drøft inn FNs bærekraftsmål i samfunnsansvarlige bedrifter i forhold til:
 - Miljø
 - Sosiale forhold
 - Lønnsomhet og økonomi

Etisk handel

[Hva er etisk handel? - Markedsføring og ledelse 1 - NDLA](#)

[etikk – Store norske leksikon \(snl.no\)](#)

Lag en presentasjon om etisk handel der dere svarer ut dette, basert på kildene over:

1. Hva er etikk?
2. Hva er nytteetikk, pliktetikk og dydsetikk?
3. Hva er etisk handel?

4. Beskriv hvordan fungerer etisk handel kan fungere i praksis og hvordan bedrifter kan sikre at handel er etisk?
5. Hva kan skje i verdikjeden fra produsent til oss forbrukere som hindrer at etikk blir ivaretatt?

Tredelte bunnlinje

https://snl.no/Den_tredelte_bunnlinje

<https://estudie.no/den-tredoble-bunnlinjen/>

1. Hva er den tredelte bunnlinje?
2. Hvilke dimensjoner består den tredelte bunnlinje av?
3. Hvordan kan bedrifter bruke den tredelte bunnlinje for å drive bærekraftig?
4. Hva er forskjell på den tredelte bunnlinje og den tradisjonelle bunnlinje?

Rammer for innleveringen:

- Dere kan sette dette opp i en rapport slik som innleveringen i fra bedriftsbesøket på Egna, eller som en fagartikkel.
- Husk kildeliste/ litteraturliste på alle kildene du har brukt
- Topptekst og bunntekst (sidetall)
- Innleveringsfrist er i timene torsdag 19.10, det vil si 5. og 6. time.

Tidsplan:

	Mandag 3. og 4. time	Torsdag 5. og 6. time
Uke 38	Fikk oppgavene	Jobbe med Power Pointene
Uke 39	Fikk innleveringsoppgaven og tilbakemelding på Egna innleveringen	Fikk Power Pointen samlet
Uke 40	Informasjon om innleveringen	Studietid, da lærerne skal på kurs
Uke 41	Frivilling oppmøte Få utdelt vurderingskriterier og rammer for innleveringen	Høstferie
Uke 42	Frivillig oppmøte Organisert studietid	Oppmøte og innlevering av vurderingen

Vurderingskriterier:

Tema	Grunnleggende måloppnåelse 2	Viderekommende måloppnåelse 3-4	Høy måloppnåelse 5-6
Bærekraft og sirkulærøkonomi	Definerer, beskriver kort og svarer på hvert spørsmål i innleveringen.	Svarer godt og utfyllende på alle spørsmål uten å utdype å forklare hvorfor.	Svarer godt og utfyllende på alle spørsmål. Utdyper og begrunner med selvstendig språk på de spørsmålene som krever det.
Økologisk økonomi	Definerer, beskriver kort og svarer på hvert spørsmål i innleveringen.	Svarer godt og utfyllende på alle spørsmål uten å utdype å forklare hvorfor.	Svarer godt og utfyllende på alle spørsmål. Utdyper og begrunner med selvstendig språk på de spørsmålene som krever det.
Samfunnsansvarlige bedrifter	Definerer, beskriver kort og svarer på hvert spørsmål i innleveringen.	Svarer godt og utfyllende på alle spørsmål uten å utdype å forklare hvorfor.	Svarer godt og utfyllende på alle spørsmål. Utdyper og begrunner med selvstendig språk på de spørsmålene som krever det.
Etisk handel	Definerer, beskriver kort og svarer på hvert spørsmål i innleveringen.	Svarer godt og utfyllende på alle spørsmål uten å utdype å forklare hvorfor.	Svarer godt og utfyllende på alle spørsmål. Utdyper og begrunner med selvstendig språk på de spørsmålene som krever det.
Tredelte bunnlinje	Definerer, beskriver kort og svarer på hvert spørsmål i innleveringen.	Svarer godt og utfyllende på alle spørsmål uten å utdype å forklare hvorfor.	Svarer godt og utfyllende på alle spørsmål. Utdyper og begrunner med selvstendig språk på de spørsmålene som krever det.
Kilder	Lite kilder	Har med alle kildene sine	Kilder inni teksten og en meget god kildeliste/ litteraturliste
Plagiering	Over 25%	Under 25 %	Under 15%
Språk og innhold	Grunnleggende språk, skriver en del av.	Skriver godt og har en viderekommende fremstilling i innholdet i tekstene sine.	Skriver meget godt og er selvstendig i fremstilling av innholdet i tekstene sine.

Egenvurdering av innleveringen/ vurderingen:

Andre vurdering Tema: HMS, etiske retningslinjer, bærekraft og tredelte bunnlinje

Læreplanmål:

- Analysere hvordan verdier og prinsipper innenfor økologisk økonomi påvirker HMS- arbeidet i en bedrift
- Beskrive prinsipper innenfor ulike systemer for miljøledelse, og vurdere i hvilken grad de bidrar til å nå FNs bærekraftsmål
- Beskrive den tredelte bunnlinje og utforske hvordan verdier innenfor økonomi, samfunn og natur blir vektlagt i økonomiske beslutninger og offentlig virksomhet i din region
- Reflektere over hvordan prinsipper og verdier innenfor økologisk økonomi påvirker praksis innenfor næringslivet
- Gjør rede for tiltak innenfor økologisk økonomi som bidrar til miljø- og samfunnsansvarlige praksis i bedrifter

Oppgave:

1. Gjør rede for de kravene som stilles til HMS-arbeid i en bedrift, og **forklar** hva som kjennetegner et godt fysisk og psykososialt arbeidsmiljø.
2. Drøft og diskuter hvordan arbeidsoppgaver bør organiseres for å bidra til et helsefremmende arbeidsliv.
3. Gjør rede for hvordan en bedrift som praktiserer den tredelte bunnlinje kan påvirke bedriftens innvirkning på HMS og bedriftskulturen.
4. Forklar hvordan HMS, etiske retningslinjer og tredelte bunnlinje kan bidra til miljø og samfunnsansvarlige bedrifter.

Dette skal presenteres i en fagsamtale med lærer til de oppsatte tidspunktene dere har fått. Du kan velge samtale med faglærer eller å ha en Power Point og fagsamtale.

Vurderingskriterier:

Oppgave	Nybegynner	Viderekommende	Høy måloppnåelse
Oppgave 1 og 2 1. Gjør rede for de kravene som stilles til HMS-arbeid i en bedrift, og forklar hva som kjennetegner et godt fysisk og psykososialt arbeidsmiljø.	-Beskrive regler og etiske normer på en arbeidsplass -beskrive hva HMS dreier seg om -nevne noen av reglene som finnes i Arbeidsmiljøloven og Internkontrollforskriften -forklare begrepene personvern og etikk	-forklare forskjellen på fysisk og psykososialt arbeidsmiljø -forklare hva en IK-mappe skal inneholde	-foreslå tiltak som reduserer risikoen for gitte uønskede hendelser -gjøre rede for hva som menes med sensitive personopplysninger -reflektere over etiske dilemmaer som kan oppstå i en arbeidssituasjon
Oppgave 1 og 2 2. Drøft og diskuter hvordan arbeidsoppgaver bør organiseres for å bidra til et helsefremmende arbeidsliv.	-forklare hva et etisk dilemma er -gi minst to eksempler på etiske dilemmaer en arbeidstaker kan støte på -definere begrepene etikk og bærekraft	-forklare hva som menes med yrkesetikk -gjøre rede for hva det vil si å være lojal mot arbeidsgiver, kollegaer og kunder -undersøke hvilke etiske retningslinjer en gitt bedrift har, som eksempel -reflektere over følgene ulike handlingsvalg kan forårsake i gitte etiske dilemmaer	-vurdere om et valg eller en løsning er bærekraftig i forhold til organisering av arbeidsoppgaver i en bedrift -gjøre rede for hvordan virkemidler som lover, regler, etiske retningslinjer og opplæring, bidrar til å fremme etiske og bærekraftige valg -drøfte og diskutere hvordan en bedrift bør organisere seg for å bidra til et helsefremmende arbeidsliv
Oppgave 3 Gjør rede for hvordan en bedrift som praktiserer den tredelte bunnlinje kan påvirke bedriftens innvirkning på HMS og bedriftskulturen.	-definere og forklare kort hva den tredelte bunnlinje går ut på -Hva er HMS og bedriftskultur	-Gjøre rede for hvordan en bedrift kan praktisere den tredelte bunnlinje	-Gjør rede for hvordan en bedrift som praktiserer den tredelte bunnlinje kan påvirke bedriftens innvirkning på HMS og bedriftskulturen.

Oppgave 4 Forklar hvordan HMS, etiske retningslinjer og tredelte bunnlinje kan bidra til miljø og samfunnsansvarlige bedrifter.	-definere de ulike teamene/ teorien	-Beskriver hvordan	-Forklarer hvordan og begrunner hvorfor
Presentasjons tid	8	10-12 minutter	10-12 minutter
Fagsamtale tid	8	10-12 minutter	10-12 minutter

Fremdriftsplan:

49	Mandag 04.12 Organisert studiearbeid	Torsdag 07.12 Organisert studiearbeid
50	Mandag 11.12 Vurdering i ØKØ 2 Muntlig vurdering med karakter 1.1015-1030: Andrea 2.1030-1045: Maline 3.1045-1100: Paywan 4.1100-1115: Johanna skal levere 5.1115-1130: Nora 6.1130-1145: Mathea	Torsdag 14.12 Vurdering i ØKØ 2 Muntlig vurdering med karakter 1.1230-1245: Mia 2.1245-1300: Camilla 3.1300-1315: Fride 4.1315-1330: Aurora 5.1330-1345: Lovise 6.1345-1400: Sverre 7.1400-1415: Jonatan
51	Mandag 18.12 Siste timer før jul	Juleferie
49	Mandag 04.12 Organisert studiearbeid	Torsdag 07.12 Organisert studiearbeid

Tredje vurdering Tema: Bærekraft og samfunnsansvarlige bedrifter

Reflektere over hvilke praktiske konsekvenser de ulike nivåene i ansvarshierarkiet har for næringslivet, og drøfte hvilke områder bedrifter kan bidra til bærekraftig utvikling.

Tema 3: Samarbeid

Presentere utfordringer knyttet til FNs bærekraftsmål og vurdere i hvilken grad nettverk av samarbeidende bedrifter er egnet til å håndtere utfordringene

Drøfte hvordan ulike metoder for dialogbasert samarbeid kan bidra til å utvikle problemforståelse og miljø- og samfunnsansvarlige beslutninger

Utforske hvordan næringslivet samarbeider i nettverk for å skape økonomiske og økologiske forbedringer, og drøfte fordeler og ulemper ved slikt samarbeid

Oppgave:

Dere skal presentere kompetansemålene ovenfor

Fremdriftsplan:

Uke	Mandager 3. og 4. time	Torsdager 5. og 6. time	Fagdag
6	5. februar	8. februar	9. februar
	Få utlevert vurdering	Jobbe med vurdering	
7	12. februar	15. februar	
	Jobbe med vurderingen Få vurderingskriterier til vurderingen	Jobbe med vurderingen. Studietid- Ingvill er på kurs.	4. fagdag i ØKØ 2 Studietid til å jobbe med 3. vurderingen
8	19. februar	22. februar	
	Jobbe med vurderingen Veiledning fra faglærer	Jobbe med vurderingen Veiledning fra faglærer.	
9	Vinterferie	Vinterferie	
10	Mandag 04.03 Egenvurdering av vurderingen og veiledning med faglærer	Torsdag 07.03 Vurdering: Kl. 12.20-12.45: Mathea, Mia, Camilla og Nora Kl. 12.45-13.10: Fride, Andrea og Maline Kl. 13.10-13.35: Sverre, Jonatan og Paywan Kl. 13.35-14.00: Aurora, Lovise og Johanna	

Vurderingskriterier kommer på mandag 12. februar :)

Se Power Point :)

Fjerde vurdering Tema: Sirkulærøkonomi, etikk og innovasjon og bærekraft

Dere skal lage en muntlig presentasjon der dere presenterer deres svar fra «Oppgaver til heftet 2 grader- fra 2022».

1. Hva er bærekraftig utvikling i Norge i 2050 vs. regional rivalisering i Norge i 2050
2. Hvordan bor du i Norge i 2050? Bærekraftig utvikling vs. regional rivalisering.
3. Hvordan er jobben din i Norge i 2050? Bærekraftig utvikling vs. regional rivalisering
4. Hva spiser du i Norge i 2050? Bærekraftig utvikling vs. regional rivalisering.
5. Hvordan reiser du i Norge i 2050? Bærekraftig utvikling vs. regional rivalisering.
6. Presenter kort og med egne ord de fire løsningene for å fjerne «krevende utslipp» (side 26):
7. Gjør rede for hvordan og hvorfor «Matsystemet» må endres (side 29).
8. Hva er sirkulærøkonomi (se side 33)? Forklar og tegn inn modellen.
9. Lag et sammendrag av side 32, Sirkulærøkonomi: Slanke, bremse og lukke.

I tillegg skal dere muntlig ta med en drøfting og refleksjon over følgende problemstillinger.

Drøfting og refleksjon:

1. Drøft og reflekter over hva kan bedrifter gjøre for å drive mer bærekraftig? Dra inn teori om miljøledelse og miljømerking.
2. Finn tre produkter (en vare, en tjeneste og et reiselivsprodukt) som du mener har en bærekraftig og sirkulær verdikjede. Begrunn hvorfor du mener dette. (Dra inn teori om sirkulær økonomi, økologisk økonomi og verdikjeden).
3. Drøft inn etiske dilemmaer og etikk i forhold til hva bedrifter og vi mennesker må gjøre de neste årene for å nå en bærekraftig utvikling. (Dra inn teori om etiske dilemmaer, etikk og HMS).
4. sammenligne ulike bedrifters arbeid med FNs bærekraftsmål, og utforske enkeltbedrifters muligheter for nyskaping

Vurderingskriterier

Karakter/ Oppgave	2	3	4	5	6
1-9	Forteller meget kort med noen eksempler fra kilden	Forteller kort med noen forklarende eksempler fra kilden	Forklarer med gode eksempler fra kilden	Forklarer med gode eksempler fra kilden Selvstendighet	Forklarer med gode eksempler fra kilden Selvstendighet
1: Drøft og reflekter over hva kan bedrifter gjøre for å drive mer bærekraftig? Dra inn teori om miljøledelse og miljømerking .	Forteller kort hva bedrifter kan gjøre for å drive mer bærekraftig, uten drøfting og refleksjon .	Forteller hva bedrifter kan gjøre for å drive mer bærekraftig, uten drøfting og refleksjon .	Forteller hva bedrifter kan gjøre for å drive mer bærekraftig, kort drøfting og refleksjon. Miljøledelse, miljømerking og HMS	Forteller og forklarer hva bedrifter kan gjøre for å drive mer bærekraftig, drøfting tydelig og refleksjon. Miljøledelse, miljømerking og HMS	Forteller og forklarer hva bedrifter kan gjøre for å drive mer bærekraftig, drøfting tydelig og selvstendige refleksjoner. Miljøledelse, miljømerking og HMS
2: Finn tre produkter (en vare, en tjeneste og et reiselivsprodukt) som du mener har en bærekraftig og sirkulær verdikjede. Begrunn hvorfor du mener dette. (Dra inn teori om sirkulær økonomi, økologisk økonomi og verdikjeden).	Forteller kort om tre produkter som er bærekraftig og har en sirkulær verdikjede	Forteller om tre produkter som er bærekraftig og har en sirkulær verdikjede	Forteller og forklarer om tre produkter som er bærekraftig og har en sirkulær verdikjede	Forteller og forklarer om tre produkter som er bærekraftig og har en sirkulær verdikjede Drøfter inn teori om sirkulær økonomi og sammenligner det til økologisk økonomi og verdikjeden	Forteller og forklarer om tre produkter som er bærekraftig og har en sirkulær verdikjede Drøfter inn teori om sirkulær økonomi og sammenligner det til økologisk økonomi og verdikjeden Selvstendig refleksjoner
3:	Forteller kort om	Forteller om etiske	Forteller og forklarer om	Forteller og forklarer om	Forteller og forklarer om

Drøft inn etiske dilemmaer og etikk i forhold til hva bedrifter og vi mennesker må gjøre de neste årene for å nå en bærekraftig utvikling. (Dra inn teori om etiske dilemmaer, etikk og HMS).	etiske dilemmaer i forhold til hva vi mennesker må gjøre de neste årene for å nå en bærekraftig utvikling	dilemmaer i forhold til hva vi mennesker må gjøre de neste årene for å nå en bærekraftig utvikling	etiske dilemmaer i forhold til hva vi mennesker må gjøre de neste årene for å nå en bærekraftig utvikling	etiske dilemmaer i forhold til hva vi mennesker må gjøre de neste årene for å nå en bærekraftig utvikling Drøfter inn etiske dilemmaer, etikk, HMS, bærekraftig utvikling	etiske dilemmaer i forhold til hva vi mennesker må gjøre de neste årene for å nå en bærekraftig utvikling Drøfter inn etiske dilemmaer, etikk, HMS, bærekraftig utvikling Selvstendig refleksjon
Struktur	Kort presentasjon har med alle spørsmål	Kort presentasjon har med alle spørsmål	Forside Innholdsfortegnelse Svarer ut alle spørsmål på en strukturert og ryddig måte Kilder til slutt	Forside Innholdsfortegnelse Svarer ut alle spørsmål på en strukturert og ryddig måte Har med bilder og modeller på alle lysbilder Kilder til slutt	Forside Innholdsfortegnelse Svarer ut alle spørsmål på en strukturert og ryddig måte Har med bilder og modeller på alle lysbilder Selvstendig avslutning Kilder til slutt
Kilder	2-3	2-3	4-5	5-6	Over 6

Framdriftsplan for denne vurderingen:

Uke	Mandager 3. og 4. time	Torsdager	Fredager
15	Mandag 08.04 Få utlevert 4. vurdering	Torsdag 11.04 Forelesning om temaer til 4. vurdering og får utdelt vurderingskriteriene	Fredag 12.04 FAGDAG ØKØ 2 Bedriftsbesøk og jobbe med vurderingen

16	Mandag 15.04 Repetisjon til vurdering	Torsdag 18.04 Studietid til å jobbe med vurdering	
17	Mandag 22.04 Muntlig vurdering i Tema 3 og 4 5 stk 10.10-10.30: Fride 10.30-10.50: Camilla 10.50-11.10: Mia 11.10-11.30: Mathea 11.30-11.50: Nora	Torsdag 25.04 Muntlig vurdering i Tema 3 og 4 7 stk 12.20-12.40: Maline 12.40-13.00: Andrea 13.00-13.20: Jonathan 13.20-13.40: Sverre 13.40-14.00: Paywan 14.00-14.20: Lovise 14.20-14.40: Johanna	

Femte vurdering

Dere skal jobbe på grupper og lage markedskommunikasjonsmateriell om faget Økologisk økonomi for elever som kan tenke seg å velge dette faget til neste år. Dere skal jobbe på gruppe og lage to av de fire markedsføringsmaterialene under.

Markedsføringsmateriell dere kan lage er:

- Power Point
- Film
- Podkast
- Brosjyre og eller flyers

Temaer fra faget som skal dekkes er:

- Innføring i økologisk økonomi
- Bærekraftig utvikling og FNS bærekraftmål
- Samfunnsansvar
- Sirkulær økonomi

- Den tredelte bunnlinje
- Etiske dilemmaer, plikt etikk, dydsetikk og nytteetikk
- HMS og det psykososiale arbeidsmiljø
- Samarbeid mellom bedrifter og i bedrifter
- Miljøledelse; miljøfyrtårn, ISO 14001 etc.
- Innovasjon og bærekraft

Tidsplan for å lage dette er:

Uke	Mandag 3. og 4. time	Torsdag 5. og 6. time
20	13.05 Jobbe med vurderingen	16.05 Studietid til å jobbe med vurderingen
21	20.05 PINSEFRI	23.05 Oppmøte og jobbe med vurderingen Får utdelt vurderingskriterier
22	27.05 Oppmøte og jobbe med vurderingen	30.05 Oppmøte og jobbe med vurderingen
23	03.06 Levere inn vurderingen på ITS Learning	06.06 Sette standpunkt

10. Egenvurdering til 2. vurdering i Økologisk økonomi 2 HMS, etiske retningslinjer, bærekraft og tredelte bunnlinje

Ditt navn:

Læreplanmål:

Analysere hvordan verdier og prinsipper innenfor økologisk økonomi påvirker HMS-arbeidet i en bedrift

Beskrive den tredelte bunnlinje og utforske hvordan verdier innenfor økonomi, samfunn og natur blir vektlagt i økonomiske beslutninger og offentlig virksomhet i din region

Reflektere over hvordan prinsipper og verdier innenfor økologisk økonomi påvirker praksis innenfor næringslivet

Gjør rede for tiltak innenfor økologisk økonomi som bidrar til miljø- og samfunnsansvarlige praksis i bedrifter

Oppgave:

1. Gjør rede for de kravene som stilles til HMS-arbeid i en bedrift, og forklar hva som kjennetegner et godt fysisk og psykososialt arbeidsmiljø.
2. Drøft og diskuter hvordan arbeidsoppgaver bør organiseres for å bidra til et helsefremmende arbeidsliv.
3. Gjør rede for hvordan en bedrift som praktiserer den tredelte bunnlinje kan påvirke bedriftens innvirkning på HMS og bedriftskulturen.
4. Forklar hvordan HMS, etiske retningslinjer og tredelte bunnlinje kan bidra til miljø og samfunnsansvarlige bedrifter.

Hva kan jeg om:	Dette kan jeg litt om	Dette kan jeg noe om	Dette kan jeg en god del om	Dette kan jeg mye om, og behersker fagstoffet godt
Gjøre rede for og forklare hva HMS i en bedrift er				
Forklare hva som kjennetegner et godt fysisk og psykososialt arbeidsmiljø				
Drøfte og diskutere hvordan arbeidsoppgaver i en bedrift bør organiseres				
Fortelle hvorfor en slik organisering av arbeidsoppgavene kan bidra til et				

helsefremmende arbeidsliv				
Gjøre rede for hva den tredelte bunnlinje er				
Gjøre rede for hvordan den tredelte bunnlinje kan påvirke bedriftens HMS og bedriftskultur				
Forklare hva HMS, etiske retningslinjer og den tredelte bunnlinje er				
Forklare og drøfte hvordan HMS, etiske retningslinjer og den tredelte bunnlinje kan bidra til miljø og samfunnsansvarlige bedrifter				

1. Hva tenker du om denne vurderingen i ØKØ2?
2. Hvordan var forberedelsen til vurderingen?
3. Hva tenker du om tiden du fikk til å gjennomføre vurderingen/prøven (12 og 15 minutter)?
4. Er det noe du ville ha gjort annerledes på denne prøven?
5. Hva tenker du om din egen forberedelse før prøven?
6. Hva tenker du om din egen innsats på prøven?
7. Tilbakemeldinger til meg som faglærere?

11. Oppsummerende refleksjoner og veien videre

Resultatene fra undersøkelsen viser tydelig at det pedagogiske opplegget i Økologisk økonomi 2 bidrar til høy grad av faglig mestring, trivsel og motivasjon blant elevene. Høye skår på sentrale områder som læringsmiljø, dialog med lærer, og klare kompetansemål understreker styrken i et strukturert og tilpasset undervisningsopplegg. Selv om enkelte elever opplever utfordringer med tilpassede arbeidsmåter på grunn av variasjoner i bakgrunn, kompenseres dette ved målrettet fokus på kompetansemål og egenvurdering.

Videre viser rapporten at skolens satsing på faglig bredde og transdisiplinær kompetanse blant lærerne styrker undervisningen i Økologisk økonomi 2. Dette faget, med vekt på bærekraft, sirkulær økonomi og samfunnsansvar, møter både dagens og fremtidens behov i arbeidslivet. Skolens bidrag til elevenes kunnskap og ferdigheter innenfor bærekraftig bedriftsdrift og miljøledelse posisjonerer dem sterkt i et stadig mer kravstilt arbeidsmarked.

Alt i alt bekrefter rapporten at Bodø videregående skoles pedagogiske tilnærming, sammen med dyktige lærere og en godt strukturert læreplan, legger et solid grunnlag for elevenes fremtidige suksess både i utdanning og arbeidsliv.

Appendiks

**Vedlegg 1: Forberedelse til muntlig-praktisk eksamen med vurderingskriterier.
Tema 1 Helse, miljø og sikkerhet og arbeidsmiljøet i en bedrift**

Forberedelse

Skolenavn: Bodø videregående skole

Økologisk økonomi 2 SAM3076

14.06.2024

Muntlig - praktisk eksamen

Informasjon om forberedelse og eksamen for elever	
Forberedelsestid	48 timer. Faglærer vil være tilgjengelig for eksamenspartiet i tre timer dagen før eksaminasjon. Det vil da være tilgang på lab, og det gis veiledning.
Hjelpemidler i forberedelsestid	Alle hjelpemidler er tillatt. Dette inkluderer også digitale verktøy, internett og utstyr på skolens laboratorium.
Hjelpemidler på eksamen	Dersom du velger å benytte deg av presentasjon, kan presentasjonen støttes og illustreres ved hjelp av bilder, PowerPoint, andre digitale og multimediale verktøy, tavlebruk, notatark e.l. Etter presentasjonen er ingen medbrakte hjelpemidler tillatt.
Bruk av kilder	Dersom du har med deg utskrift eller sitat fra nettsider, skal hele adressen og nedlastingsdato oppgis. På muntlig-praktisk eksamen skal du kunne svare på spørsmål om kildene.
Vedlegg	• Læreplan i Økologisk Økonomi 2 • Kjennetegn på måloppnåelse • Oversikt over praktiske øvelser • Perodesystemet • Tidspunkt for eksaminasjon på eksamensdagen
Eksaminasjon	Du vil få et tema/problemstilling som du skal knytte til læreplanen i faget. Du skal først belyse temaet/problemstillingen du har forberedt. Dette vil være utgangspunkt for eksamineringen. En forberedt presentasjon kommer da i tillegg til det praktiske innslaget under eksamen og skal ikke utgjøre mer enn 10 minutter av eksamenstiden. Videre vil eksamen bestå av et selvbestemt praktisk innslag. Valg av forsøk skal knyttes opp til tema.

	for at du skal få vist din kompetanse i så stor del av faget som mulig, til eksaminator og sensor kunne trekke inn andre relevante kompetansemål enn det som berøres av forberedelsen. Tiden på eksamineringen er inntil 45 minutter.
Informasjon om vurdering	Grunnlaget for vurdering i fag er læreplanen i faget. Karakteren settes på grunnlag av den faglige kompetansen eleven viser under eksamen. Ved fastsettelse av karakter på eksamen må kompetansemålene i faget ses i sammenheng, og for fag i LK20 skal kompetansemålene også ses i lys av det som står «om faget» i læreplanen. Den endelige karakteren skal gi uttrykk for det samlede kompetansenivået eleven har vist under eksamen. Dersom eleven har med seg et ferdig «produkt», herunder en forberedt presentasjon, så skal ikke dette produktet vurderes som sådan. Det er hvordan eleven under eksamen bruker «produktet» til å vise kompetanse kombinert med utdypinger og svar i den etterfølgende samtalen som skal ligge til grunn for vurderingen.
Andre opplysninger	Forberedelsesdagene er obligatoriske skoledager. I forberedelsestida kan du samarbeide, hente informasjon og få veiledning. Kandidatene skal få eksamenskarakteren fortløpende, med kort begrunnelse. (Mai2024)

Tema: Bærekraft og samfunnsansvarlige bedrifter

Du har fått i oppdrag å presentere og fortelle om Bærekraftig reiseliv til en lokal reiselivsbedrift på ditt hjemsted. Velg en bedrift du har kjennskap til.

Du skal gjør rede for hva som menes med miljø- og samfunnsansvarlige bedrifter, og forklare hvordan denne reiselivsbedriften kan bli mer bærekraftig. Presenter hva bærekraftig reiseliv er og hvilke sertifiseringer som bedriften kan ta. Kom også med konkrete tiltak som bedriften kan jobbe mot. Kom med praktiske eksempler på hva bedriften kan gjøre i dag, om en måned og om et års tid.

Kompetansemål:

1. reflektere over hvordan **prinsipper og verdier innenfor økologisk økonomi** påvirker praksis innenfor næringslivet
2. gjør rede for tiltak innenfor økologisk økonomi som bidrar til **miljø- og samfunnsansvarlige** praksis i bedrifter

3. reflektere over hvilke praktiske konsekvenser de ulike nivåene i **ansvarshierarkiet har for næringslivet**, og drøfte hvilke områder bedrifter kan bidra til bærekraftig utvikling.
4. beskrive den **tredelte bunnlinje** og utforske hvordan verdier innenfor økonomi, samfunn og natur blir vektlagt i økonomiske beslutninger og offentlig virksomhet i din region
7. drøfte hvordan ulike metoder for **dialogbasert samarbeid** kan bidra til å utvikle problemforståelse og miljø- og samfunnsansvarlige beslutninger
6. gjør rede for hvordan **kretsløpsmodellen og sirkulær økonomi** kan påvirke bedrifter til bærekraftig samfunnsutvikling
10. analysere hvordan verdier og prinsipper innenfor økologisk økonomi påvirker **HMS-arbeidet** i en bedrift
11. beskrive prinsipper innenfor ulike systemer for miljøledelse, og vurdere i hvilken grad de bidrar til å nå FNs bærekraftsmål
12. sammenligne ulike bedrifters arbeid med FNs bærekraftsmål, og utforske enkeltbedrifters muligheter for nyskaping

Vurderings- kriterier	Kompetanse krav for kar. 2	Kompetansekrav for kar.3-4	Kompetansekrav for kar. 5 -6
Kunnskap om økologisk økonomi sine emner, fagbegrep og teorier	Eleven viser at fagstoffet er kjent, og har noe relevant kunnskap om emnet. -kjenner til noen grunnbegreper/bruker noe fagspråk, men kan brukes feil eller på en mindre relevant måte Eleven svarer i mindre grad på utdypende spørsmål (dybdekunnskap) og eleven setter i liten grad temaet i en bredere faglig sammenheng (breddekunnskap)	Eleven har nokså god- eller god kunnskap om emnet (dybdekunnskap), og klarer å sette det inn i en sammenheng (breddekunnskap). Eleven bruker relevant fagspråk, og eleven har nokså god eller god kunnskap om fagets begrepsapparat. Eleven svarer eleven nokså godt på oppklarende spørsmål(dybdekunnskap), og eleven kan se flere sider ved emnet/ temaet, samt sette dette i en sammenheng (breddekunnskap).	Eleven har meget god eller utmerket kunnskap om emnet (dybdekunnskap), og eleven setter emnet inn i en større sammenheng. Eleven har bred faglig oversikt (breddekunnskap) I samtalen svarer eleven grundig og oppklarende på utdypende spørsmål (dybdekunnskap), og eleven viser meget god breddekunnskap og et meget bredt faglig perspektiv ved å svare på utvidende spørsmål (breddekunnskap)
Bruk og refleksjon	Eleven bruker enkle argumenter / resonnementer og forklaringer. Forsøker å begrunne påstander.	Eleven bruker en del teori/ kunnskap i argumentasjonen/ resonnementene/ forklaringene og viser nokså god eller god forståelse og selvstendighet. Forklarer og begrunner påstander.	Eleven kan reflektere, drøfte og forklare ved bruk av relevant teori, kunnskap og/eller forskning. Eleven argumenterer og/eller resonnerer godt eller utmerket med forankring i fagets teorier. Eleven viser meget god eller utmerket forståelse, innsikt og selvstendighet.
Muntlige ferdigheter	I samtalen svarer eleven i noe grad på spørsmål, men tar sjeldent eget initiativ. Formuleringene er enkle og/ eller uklare, og eleven bruker noe fagspråk. Eleven har noe kontakt med tilhørere og virker mindre engasjert.	I samtalen responderer eleven godt på spørsmål, og deltar i samtalen. Formuleringene er stort sett gode, og eleven bruker for det meste fagspråk. Eleven har stort sett kontakt med tilhørere og virker engasjert.	I samtalen svarer eleven godt på spørsmål, og tar selv initiativ for å føre samtalen videre. Eleven snakker fritt og utvunget Formuleringene er presise, og det brukes et relevant fagspråk. Eleven skaper kontakt med tilhørere, og bruker kroppsspråk på en passende måte. Eleven

			viser tydelig engasjement.
--	--	--	----------------------------

- **Karakterene har følgende innhold:**

- Karakteren 6 uttrykker at eleven har fremragende kompetanse i faget.
- Karakteren 5 uttrykker at eleven har meget kompetanse i faget.
- Karakteren 4 uttrykker at eleven har god kompetanse i faget.
- Karakteren 3 uttrykker at eleven har nokså kompetanse i faget.
- Karakteren 2 uttrykker at eleven har lav kompetanse i faget.
- Karakteren 1 uttrykker at eleven har svært lav kompetanse i faget.

**Vedlegg 2: Forberedelse til muntlig-praktisk eksamen med vurderingskriterier.
Tema 2 Bærekraft og samfunnsansvarlige bedrifter**

Forberedelse

Skolenavn: Bodø videregående skole

Økologisk økonomi 2 SAM3076

14.06.2024

Muntlig - praktisk eksamen

Informasjon om forberedelse og eksamen for elever	
Forberedelsestid	48 timer. Faglærer vil være tilgjengelig for eksamenspartiet i tre timer dagen før eksaminasjon. Det vil da være tilgang på lab, og det gis veiledning.
Hjelpemidler i forberedelsestid	Alle hjelpemidler er tillatt. Dette inkluderer også digitale verktøy, internett og utstyr på skolens laboratorium.
Hjelpemidler på eksamen	Dersom du velger å benytte deg av presentasjon, kan presentasjonen støttes og illustreres ved hjelp av bilder, PowerPoint, andre digitale og multimediale verktøy, tavlebruk, notatark e.l. Etter presentasjonen er ingen medbrakte hjelpemidler tillatt.
Bruk av kilder	Dersom du har med deg utskrift eller sitat fra nettsider, skal hele adressen og nedlastingsdato oppgis. På muntlig-praktisk eksamen skal du kunne svare på spørsmål om kildene.
Vedlegg	• Læreplan i Økologisk Økonomi 2 • Kjennetegn på måloppnåelse • Oversikt over praktiske øvelser • Perodesystemet • Tidspunkt for eksaminasjon på eksamensdagen
Eksaminasjon	Du vil få et tema/problemstilling som du skal knytte til læreplanen i faget. Du skal først belyse temaet/problemstillingen du har forberedt. Dette vil være utgangspunkt for eksamineringen. En forberedt presentasjon kommer da i tillegg til det praktiske innslaget under eksamen og skal ikke utgjøre mer enn 10 minutter av eksamenstiden. Videre vil eksamen bestå av et selvbestemt praktisk innslag. Valg av forsøk skal knyttes opp til tema.

	for at du skal få vist din kompetanse i så stor del av faget som mulig, til eksaminator og sensor kunne trekke inn andre relevante kompetansemål enn det som berøres av forberedelsen. Tiden på eksamineringen er inntil 45 minutter.
Informasjon om vurdering	Grunnlaget for vurdering i fag er læreplanen i faget. Karakteren settes på grunnlag av den faglige kompetansen eleven viser under eksamen. Ved fastsettelse av karakter på eksamen må kompetansemålene i faget ses i sammenheng, og for fag i LK20 skal kompetansemålene også ses i lys av det som står «om faget» i læreplanen. Den endelige karakteren skal gi uttrykk for det samlede kompetansenivået eleven har vist under eksamen. Dersom eleven har med seg et ferdig «produkt», herunder en forberedt presentasjon, så skal ikke dette produktet vurderes som sådan. Det er hvordan eleven under eksamen bruker «produktet» til å vise kompetanse kombinert med utdypinger og svar i den etterfølgende samtalen som skal ligge til grunn for vurderingen.
Andre opplysninger	Forberedelsesdagene er obligatoriske skoledager. I forberedelsestida kan du samarbeide, hente informasjon og få veiledning. Kandidatene skal få eksamenskarakteren fortløpende, med kort begrunnelse. (Mai2024)

Tema: Bærekraft og samfunnsansvarlige bedrifter

Du har fått i oppdrag å presentere og fortelle om Bærekraftig reiseliv til en lokal reiselivsbedrift på ditt hjemsted. Velg en bedrift du har kjennskap til.

Du skal gjør rede for hva som menes med miljø- og samfunnsansvarlige bedrifter, og forklare hvordan denne reiselivsbedriften kan bli mer bærekraftig. Presenter hva bærekraftig reiseliv er og hvilke sertifiseringer som bedriften kan ta. Kom også med konkrete tiltak som bedriften kan jobbe mot. Kom med praktiske eksempler på hva bedriften kan gjøre i dag, om en måned og om et års tid.

Kompetansemål:

1. reflektere over hvordan **prinsipper og verdier innenfor økologisk økonomi** påvirker praksis innenfor næringslivet
2. gjør rede for tiltak innenfor økologisk økonomi som bidrar til **miljø- og samfunnsansvarlige praksis i bedrifter**

3. reflektere over hvilke praktiske konsekvenser de ulike nivåene i **ansvarshierarkiet har for næringslivet**, og drøfte hvilke områder bedrifter kan bidra til bærekraftig utvikling.
4. beskrive den **tredelte bunnlinje** og utforske hvordan verdier innenfor økonomi, samfunn og natur blir vektlagt i økonomiske beslutninger og offentlig virksomhet i din region
7. drøfte hvordan ulike metoder for **dialogbasert samarbeid** kan bidra til å utvikle problemforståelse og miljø- og samfunnsansvarlige beslutninger
6. gjør rede for hvordan **kretsløpsmodellen og sirkulær økonomi** kan påvirke bedrifter til bærekraftig samfunnsutvikling
10. analysere hvordan verdier og prinsipper innenfor økologisk økonomi påvirker **HMS-arbeidet** i en bedrift
11. beskrive prinsipper innenfor ulike systemer for miljøledelse, og vurdere i hvilken grad de bidrar til å nå FNs bærekraftsmål
12. sammenligne ulike bedrifters arbeid med FNs bærekraftsmål, og utforske enkeltbedrifters muligheter for nyskaping

Vurderings- kriterier	Kompetanse krav for kar. 2	Kompetansekrav for kar.3-4	Kompetansekrav for kar. 5 -6
Kunnskap om økologisk økonomi sine emner, fagbegrep og teorier	Eleven viser at fagstoffet er kjent, og har noe relevant kunnskap om emnet. -kjenner til noen grunnbegreper/bruker noe fagspråk, men kan brukes feil eller på en mindre relevant måte Eleven svarer i mindre grad på utdypende spørsmål (dybdekunnskap) og eleven setter i liten grad temaet i en bredere faglig sammenheng (breddekunnskap)	Eleven har nokså god- eller god kunnskap om emnet (dybdekunnskap), og klarer å sette det inn i en sammenheng (breddekunnskap). Eleven bruker relevant fagspråk, og eleven har nokså god eller god kunnskap om fagets begrepsapparat. Eleven svarer eleven nokså godt på oppklarende spørsmål(dybdekunnskap), og eleven kan se flere sider ved emnet/ temaet, samt sette dette i en sammenheng (breddekunnskap).	Eleven har meget god eller utmerket kunnskap om emnet (dybdekunnskap), og eleven setter emnet inn i en større sammenheng. Eleven har bred faglig oversikt (breddekunnskap) I samtalen svarer eleven grundig og oppklarende på utdypende spørsmål (dybdekunnskap), og eleven viser meget god breddekunnskap og et meget bredt faglig perspektiv ved å svare på utvidende spørsmål (breddekunnskap)
Bruk og refleksjon	Eleven bruker enkle argumenter / resonnementer og forklaringer. Forsøker å begrunne påstander.	Eleven bruker en del teori/ kunnskap i argumentasjonen/ resonnementene/ forklaringene og viser nokså god eller god forståelse og selvstendighet. Forklarer og begrunner påstander.	Eleven kan reflektere, drøfte og forklare ved bruk av relevant teori, kunnskap og/eller forskning. Eleven argumenterer og/eller resonnerer godt eller utmerket med forankring i fagets teorier. Eleven viser meget god eller utmerket forståelse, innsikt og selvstendighet.
Muntlige ferdigheter	I samtalen svarer eleven i noe grad på spørsmål, men tar sjeldent eget initiativ. Formuleringene er enkle og/ eller uklare, og eleven bruker noe fagspråk. Eleven har noe kontakt med tilhørere og virker mindre engasjert.	I samtalen responderer eleven godt på spørsmål, og deltar i samtalen. Formuleringene er stort sett gode, og eleven bruker for det meste fagspråk. Eleven har stort sett kontakt med tilhørere og virker engasjert.	I samtalen svarer eleven godt på spørsmål, og tar selv initiativ for å føre samtalen videre. Eleven snakker fritt og utvunget Formuleringene er presise, og det brukes et relevant fagspråk. Eleven skaper kontakt med tilhørere, og bruker kroppsspråk på en passende måte. Eleven

			viser tydelig engasjement.
--	--	--	----------------------------

- **Karakterene har følgende innhold:**
- Karakteren 6 uttrykker at eleven har fremragende kompetanse i faget.
- Karakteren 5 uttrykker at eleven har meget kompetanse i faget.
- Karakteren 4 uttrykker at eleven har god kompetanse i faget.
- Karakteren 3 uttrykker at eleven har nokså kompetanse i faget.
- Karakteren 2 uttrykker at eleven har lav kompetanse i faget.
- Karakteren 1 uttrykker at eleven har svært lav kompetanse i faget.

Godkjent forsøk Udir 28.10.21 Ref 2020/10539

Vedlegg 3. Læreplan i økologisk økonomi

Om faget

Fagets relevans og sentrale verdier

Økologisk økonomi handler om å forstå økonomi som underordnet naturens rammer og bygger på økologiske prinsipper. Kunnskap om økologisk-økonomisk teori og metode gir grunnlag for forståelse av bærekraftige løsninger lokalt, nasjonalt og globalt. Økologisk økonomi skal bidra til å forstå hvordan økonomi, høy livskvalitet og bærekraftig natur er gjensidig avhengige av hverandre. Faget forbereder til videre studier, til samfunnsengasjement og aktiv deltakelse i utviklingen av fremtidens samfunns- og arbeidsliv.

Alle fag skal bidra til å realisere verdigrunnlaget for opplæringen. Økologisk økonomi skal bidra til at elevene blir engasjerte deltakere i samfunnet med forståelse for hvordan økonomi, natur og sosiale forhold sammen påvirker den økonomiske utviklingen nasjonalt og globalt. Faget fremmer kritisk tenkning og etisk bevissthet gjennom arbeid med og refleksjoner over helhetlige sammenhenger, og politiske beslutningers betydning for utvikling, endring og nytenking.

Kjerneelementer

Økologisk-økonomisk metode og analyse

Kjerneelementet økologisk-økonomisk metode og analyse handler om årsakssammenhenger i og mellom tre ulike kretsløp; økonomi og natur, økonomi og samfunn og sirkulasjonen av ressurser innenfor økonomien. Det innebærer blant annet å forklare, analysere, og bruke teori og praktisk kunnskap for å skape effektive materialsykluser i samarbeid mellom myndigheter, produsenter, distributører, forbrukere og bedrifter.

Vekst og utvikling

Kjerneelementet vekst og utvikling handler om hvordan økonomisk aktivitet er avhengig av bærekraftig ressursutnyttelse og avfallshåndtering. Det handler om hvordan naturgitte og menneskelige ressurser trekkes inn i og tillegges betydning for økonomisk utvikling. Kjerneelementet handler om hvordan kunnskap om økologisk økonomi fremmer verdier og prinsipper som utvider perspektivet i politiske og økonomiske analyser.

Livskvalitet

Kjerneelementet livskvalitet handler om hva slags samfunn vi ønsker å leve i og hvordan vi skal organisere oss for å ivareta livskvalitet med en økonomi innenfor naturens tålegrenser. Kjerneelementet handler også om hvordan fattigdom og sosial ulikhet kan forstås og håndteres gjennom kunnskap om økologisk økonomi.

Globale utfordringer

Kjerneelementet globale utfordringer handler om hvordan økologisk økonomi kan bidra til økonomisk, økologisk og sosial forandring. Det handler om hvordan globale utfordringer kan løses gjennom lokale tiltak. Kjerneelementet handler om hvordan global reduksjon i forbruket av ressurser og lavere utslipp av forurensende stoffer til luft, vann og jord krever koordinerte tiltak på lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt nivå.

Tverrfaglige temaer

Demokrati og medborgerskap

I økologisk økonomi handler det tverrfaglige temaet demokrati og medborgerskap om innsikt i økologiske-økonomiske systemer og kunnskap om samspillet mellom nærdemokrati og politisk styring. Det handler videre om kunnskap om hva demokratiet betyr for økologisk-økonomisk utvikling og ressursfordeling.

Bærekraftig utvikling

I økologisk økonomi handler det tverrfaglige temaet bærekraftig utvikling om hvordan økologien er overordnet økonomien. Alle former for økonomisk aktivitet utvikles innenfor de fysiske rammene som defineres av økosystemene og de etiske rammene som utvikles innenfor kulturer. Videre handler det om å unngå negativ innvirkning på det enkelte menneske, samfunnet og miljøet, men det handler også om å stimulere det som er livgivende og utviklende.

Folkehelse og livsmestring

I økologisk økonomi handler det tverrfaglige temaet folkehelse og livsmestring om å tenke menneskelig utvikling i alle livets faser, individuelt og i fellesskap. Det handler om å reflektere over egne muligheter til å påvirke produksjon og forbruk. Videre handler det om hvordan mennesker kan utvikle sine individuelle og kollektive muligheter.

Grunnleggende ferdigheter

Muntlige ferdigheter

Muntlige ferdigheter i økologisk økonomi innebærer å kunne forklare og bruke fagbegreper presist og i riktig sammenheng. Det innebærer også å gi uttrykk for egne meninger, lytte kritisk til budskap, gjøre rede for årsakssammenhenger, stille kritiske spørsmål og argumentere. Muntlige ferdigheter utvikles gjennom drøfting, refleksjon og presentasjon av saker alene og i fellesskap.

Å kunne skrive

Å kunne skrive i økologisk økonomi innebærer å beskrive, forklare, vurdere og drøfte tema som krysser faglige grenser. Det betyr også å strukturere fagstoff, argumentere logisk og analytisk og vise hvordan relevant tverrfaglig kunnskap kan brukes på praktiske og aktuelle problemstillinger. Det innebærer også tegne, forklare og bruke grafiske modeller knyttet til økologisk økonomi. Det innebærer også å bruke relevante kilder på en selvstendig, kritisk og hensiktsmessig måte.

Å kunne lese

Å kunne lese økologisk økonomi innebærer å bruke varierte kilder for å sette seg inn i faglige og tverrfaglige temaer. Det vil si å forstå og tolke fagtekster, tabeller og diagrammer og utøve digital dømmekraft. Videre betyr det å vurdere troverdigheten av utsagn og kilder, og det innebærer også å reflektere over hvordan verdier, holdninger og ståsted påvirker framstillingen i kilden.

Å kunne regne

Å kunne regne i økologisk økonomi vil si å innhente, tolke og analysere data og vurdere informasjon og statistikk som er framstilt i tabeller og diagrammer. Videre innebærer det å kunne gjøre beregninger, se sammenhenger, sammenligne og presenterer resultater med utgangspunkt i tabeller og diagrammer.

Digitale ferdigheter

Digitale ferdigheter i økologisk økonomi innebærer å bruke digitale ressurser til å finne informasjon og argumenter, og kunne henvise til kilder på en pålitelig måte. Det handler også om å framstille, forklare og bruke grafiske modeller digitalt knyttet til teori. Digitale ferdigheter i økologisk økonomi innebærer videre å kunne velge ut og vurdere kritisk kilder til bruk i og framstilling av eget arbeid, og det innebærer også å utvise etisk bevissthet og digital dømmekraft.

Kompetansemål og vurdering

Kompetansemål og vurdering økologisk økonomi 1

Kompetansemål etter økologisk økonomi 1

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- velge og bruke kilder i arbeid med faglige spørsmål, emner og problemstillinger
- gjøre rede for viktige begreper, prinsipper og verdier innenfor økologisk økonomi
- beskrive sentrale skillelinjer mellom tradisjonell økonomi og økologisk økonomi og vurdere ulike tiltak for å nå FNs bærekraftsmål
- drøfte sammenhengen mellom økonomisk aktivitet og miljøutfordringer, og presenter noen løsninger basert på økologisk økonomi
- presentere og sammenligne ulike modeller for hvordan økologisk økonomi beskriver sammenhenger mellom menneskelige behov og økosystemenes tålegrenser
- drøfte fordeler og ulemper knyttet til markedskonkurranse og samarbeidende nettverk på bakgrunn av økologisk økonomi.
- gjøre rede for ulike tiltak innenfor økologisk økonomi som kan bidra til rettferdig fordeling av økonomiske ressurser
- utforske og beskrive sammenhenger mellom økonomisk forbruk og livskvalitet
- utforske og gjøre rede for hvordan bedrifter i ditt nærmiljø tilpasser produksjon og forbruk til lokale, kulturelle og naturgitte betingelser
- gjøre rede for økonomiske og miljømessige fordeler og ulemper ved å bruke lokale ressurser som grunnlag for næringsvirksomhet rettet mot lokale markeder
- reflektere over hvordan bruk av økologisk økonomi stimulerer lokaldemokratiet
- reflektere over hvordan begrepet økologiske fotavtrykk er viktig for å utvikle en bærekraftig økonomi

Underveisvurdering

Underveisvurdering skal bidra til å fremme læring og utvikle kompetanse i økologisk økonomi 1. Elevene viser og utvikler kompetanse i økologisk økonomi 1 når de setter seg inn i og bruker økologisk økonomisk metode og analyser i arbeid med emner og problemstillinger, og dagsaktuelle spørsmål. Det innebærer at elevene viser og utvikler kompetanse når de bruker økologisk metode og analyse til å få innsikt i og forståelse av vekst og utvikling, livskvalitet og globale utfordringer.

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom muntlige, skriftlige og praktiske måter å tilegne seg og vise kompetanse i faget på og ved å la elevene utforske og finne svar på faglige spørsmål og problemstillinger. Læreren skal være i dialog om elevenes utvikling i faget, og elevene skal få mulighet til å prøve seg fram. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få

mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og reflektere over egen faglige utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke rådene for å utvikle kompetansen sin i økologisk økonomi 1.

Standpunktvurdering

Standpunkt karakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i økologisk økonomi 1 ved avslutningen av opplæringen i faget. Læreren skal planlegge og legge til rette for at eleven får vist kompetansen sin på varierte måter som inkluderer forståelse, refleksjon og kritisk tenkning, i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i økologisk økonomi 1 basert på kompetansen eleven har vist ved bruk av og innsikt i økologisk økonomisk metode og analyse, og forståelse av vekst og utvikling, livskvalitet og globale utfordringer

Kompetansemål og vurdering økologisk økonomi 2

Kompetansemål etter økologisk økonomi 2

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- reflektere over hvordan prinsipper og verdier innenfor økologisk økonomi påvirker praksis innenfor næringslivet
- gjøre rede for tiltak innenfor økologisk økonomi som bidrar til miljø- og samfunnsansvarlig praksis i bedrifter
- reflektere over hvilke praktiske konsekvenser de ulike nivåene i ansvarshierarkiet har for næringslivet, og drøfte på hvilke områder bedrifter kan bidra til bærekraftig utvikling
- beskrive den tredelte bunnlinje og utforske hvordan verdier innenfor økonomi, samfunn og natur blir vektlagt i økonomiske beslutninger i bedrifter og offentlig virksomhet i din region
- presentere utfordringer knyttet til FNs bærekraftsmål og vurdere i hvilken grad nettverk av samarbeidende bedrifter er egnet til å håndtere utfordringene
- gjør rede for hvordan kretsløpsmodellen og sirkulær økonomi kan påvirke bedrifter til bærekraftig samfunnsutvikling
- drøfte hvordan ulike metoder for dialogbasert samarbeid kan bidra til å utvikle problemforståelse og miljø- og samfunnsansvarlige beslutninger.
- utforske hvordan næringslivet samarbeider i nettverk for å skape økonomiske og økologiske forbedringer, og drøfte fordeler og ulemper ved slikt samarbeid.
- vurdere hvordan økonomisk globalisering påvirker lokale bedrifter, og utforske hvordan bedrifter er en del av internasjonal handel
- analysere hvordan verdier og prinsipper innenfor økologisk økonomi påvirker HMS-arbeidet i en bedrift
- beskrive prinsipper innenfor ulike systemer for miljøledelse, og vurdere i hvilken grad de bidrar til å nå FNs bærekraftsmål
- sammenligne ulike bedrifters arbeid med FNs bærekraftsmål, og utforske enkeltbedrifters muligheter for nyskaping.

Underveisvurdering

Underveisvurderingen skal bidra til å fremme læring og utvikle kompetanse i økologisk økonomi 2. Elevene viser og utvikler kompetanse når de bruker økologisk metode og analyse i arbeid med økologisk økonomiske emner, og dagsaktuelle spørsmål og sammenhenger i økonomien. Det innebærer at elevene viser og utvikler kompetanse når de bruker økologisk metode analyse til å få innsikt i og forståelse av vekst og utvikling, livskvalitet og globale utfordringer

Læreren skal legge til rette for elevmedvirkning og stimulere til lærelyst gjennom muntlige, skriftlige og praktiske måter å tilegne seg og vise kompetanse i faget på og ved å la elevene utforske og finne svar på faglige spørsmål og problemstillinger. Læreren skal være i dialog om elevenes utvikling i faget, og elevene skal få mulighet til å prøve seg fram. Med utgangspunkt i kompetansen elevene viser, skal de få mulighet til å sette ord på hva de opplever at de får til, og reflektere over egen faglige utvikling. Læreren skal gi veiledning om videre læring og tilpasse opplæringen slik at elevene kan bruke rådene for å utvikle kompetansen sin i økologisk økonomi 2.

Standpunktvurdering

Standpunktkarakteren skal være uttrykk for den samlede kompetansen eleven har i økologisk økonomi 2 ved avslutningen av opplæringen i faget. Læreren skal planlegge og legge til rette for at eleven får vist kompetansen sin på varierte måter som inkluderer forståelse, refleksjon og kritisk tenkning, i ulike sammenhenger. Læreren skal sette karakter i økologisk økonomi 2 basert på kompetansen eleven har vist når eleven har brukt kunnskaper og ferdigheter i kombinasjon.

Vurderingsordning

Standpunktvurdering

Økologisk økonomi 1: Elevene skal ha én standpunktkarakter.
Økologisk økonomi 2: Elevene skal ha én standpunktkarakter.

Eksamen for elever

Økologisk økonomi 1: Elevene kan trekkes ut til muntlig-praktisk eksamen. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Økologisk økonomi 2: Elevene kan trekkes ut til skriftlig eller muntlig-praktisk eksamen. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Muntlig-praktisk eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Eksamen for privatister

Økologisk økonomi 1: Privatisten skal opp til muntlig-praktisk eksamen. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.

Økologisk økonomi 2: Privatisten skal opp til skriftlig eksamen. Eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt.